

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

9 771819 161008

У НУМАРЫ

**Каналёу шукае
сустрэчы з Грызловым,
а Сідорскі паехаў
да Лужкова**

Кіраунікі
лукашэнкаўскай
адміністрацыі
актывізуюць контакты
на расейскім накірунку.
Старонка 12.

**Расея бярэ беларусаў
хітрасьцю**

«Россельхознадзор»
стаўся прыладаю,
з дапамогай якой расеіцы
абышлі толькі што, 23
сакавіка, падпісаныя
пагадненныя аб адмене
абмежаванняў ў гандлі.
Старонка 13.

Украіна між дэмакратыяй і постсавеччынай

Юшчанка распусціць Вярхоўную Раду, каб дарабіць рэвалюцыю.

У адрозненіне ад аналагічных канфліктаў у Беларусі і Расеі, бакі не выходзяць за рамкі прававога поля. Нягледзячы на грозную рыторыку, яны заяўляюць пра гатоўнасць падпрадавацца любому вэрдыкту судовае галіны ўлады.

У рэальнасці ж у сітуацыі грамадзянскай пасіўнасці вынік процістаньня будзе залежаць ад пазыцыі сілавікоў і фінансавых магнатаў. Старонка 8.

Прыхільнік Віктора Януковіча вітае свайго лідэра на выхадзе з Вярхоўнай Рады.

Што пакажа ТВ «Белсат»

Першы ў гісторыі незалежны спадарожнікавы тэлеканал па-беларуску стартуе ўвосень. Старонка 11.

Што азначае Вялікдзень

Велікоднае пасланьне айца
Аляксандра Надсана. Старонка 2.

**Як беларускія палітыкі
святкуюць Вялікдзень?**

Старонка 21.

**Каханыне ў вёсцы
пракажоных**

Ёана 53 гады замужняга жыцця
штодня карміла мужа з лыжкі, бо
ён, скалечаны праказай, ня мог
есці сам. Рэпартаж з апошняга
паселішча пракажоных у Эўропе.
Старонка 22.

**Пра трагедию
у Самалі
зь першых
вуснаў**

Беларусь хавала
лётчыкаў.
Старонка 18.

Аднарукі бандыт

БТ паказала
рэпартаж, як лідэр
ПКБ Сяргей
Калякін сядзіць ля
гульнявых
аўтаматаў.
Старонка 12.

Што для нас азначае Вялікдзень

Велікоднае пасланьне Апостальскага візытатара беларусаў—
каталікоў замежжа айца **Аляксандра Надсана**.

Радыё «Свабода» правяло апытаньне ёсць іншымі, якія азначаюць Вялікдзень. Слухачам прапанавалася прагаласаваць за адзін з наступных магчымых адказаў: «пост і малітва, духоўнае съвята», «магчымасць дараваць і прасіць дараваньня», «фарбованыя яйкі і булкі» і «я не съвятую». Адкінуўшы апошні адказ тых (а іх, на жаль,

аказаўся вялікі адсотак), для каго гэтае съвята ня мае значэння, разгледзім трэй першыя. У першым выпадку трэба скажаць, што кожнае рэлігійнае съвята ёсць духоўным, а пост і штодзённая (а ня толькі на съвята) малітва — неабходная перадумова духоўнага росту верніка. Калі гаворка пра «магчымасць дараваць і прасіць дараваньня», дык ці ж мы ў што-

дзённай малітве, якую навучыў нас сам Госпрад Ісус Хрыстос, ня кажам: «І адпушыці нам грахі нашыя, як і мы адпускам вінаватым нашым»? Такім чынам, для Вялікадня, паводле апытаньня на «Свабодзе», харектэрным застаюцца «фарбованыя яйкі і булкі»... Насамрэч, гэтая прапазыцыя атрымала найбольш галасоў. Вось да якіх нечаканых вывадаў прыводзяць нас часам апытанні грамадзкай думкі.

Што ж тады для нас азначае Вялікдзень? Святы Ян Дамаскін пачынае свой Велікодны гімн наступнымі словамі: «Уваскрасення дзень! Прасвяты-

The United Nations Development Programme (UNDP) is the UN's global development network, advocating for change and connecting countries to knowledge, experience and resources to help people build a better life. We are on the ground in 166 countries, working with them on their own solutions to global and national development challenges. As they develop local capacity, they draw on the people of UNDP and our wide range of partners.

UNITED NATIONS DEVELOPMENT PROGRAMME IN BELARUS

announces three full-time vacancies within the Project funded by the European Commission
“Promotion of a wider application of international human rights standards in the administration of justice in Belarus”

The two-year long Project aims to improve the administration of justice in Belarus by: enhancing the access of justice sector professionals to information on international human rights standards and case-law; exposing the justice sector professionals to the best international practices; developing recommendations on further improvement of the national legislation and its implementation; promoting better understanding of the role of the judiciary in a democratic law-abiding state by the general public.

PROJECT MANAGER

Assumes overall responsibility for successful project implementation, efficient day-to-day management, achievement of the planned outputs, coordination and supervision of the project activities in accordance with UNDP and EC rules and procedures.

Qualifications and skills:

- University degree in law, or similar;
- Experience (at least one year) of managing international technical assistance projects;
- Experience of working in/with administration of justice in Belarus is an asset;
- Acquaintance with administration of justice in other countries (preferably European), as well as specialization in human rights and/or gender equality is an asset;
- Excellent written and spoken Belarusian/Russian and English;
- Outstanding organizational skills;
- Good computer skills.

ASSISTANT ON JURIDICAL ISSUES

Works under the guidance and supervision of the Project Manager and is responsible for providing substantial inputs into discussions and analytical work related to the development of recommendations to improve the national legislation and law enforcement in the area of administration of justice.

Qualifications and skills:

- University degree in law;
- Academic degree in law is an asset;
- Experience (at least three years) of working in/with administration of justice in Belarus;
- Extensive knowledge of international human rights standards related to administration of justice, as well as acquaintance with administration of justice in other countries (preferably European);
- Good written and spoken Belarusian/Russian and English;
- Good analytical and writing skills.

ADMINISTRATIVE ASSISTANT

Works under the guidance and supervision of the Project Manager and is responsible for daily assistance in financial and administrative matters in accordance with UNDP and EC rules and procedures.

Qualifications and skills:

- University degree, preferably in management, public administration or finance;
- at least one year of working experience in the field of administration and/or finance
- Experience of financial or administrative work within international technical assistance projects is an asset;
- Good command of spoken and written Belarusian/Russian and English;
- Good organizational, administrative and planning skills;
- Good knowledge of MS Word and Excel.

Duration of contracts (for each vacancy): 12 months with possible extension based on performance evaluation.

For detailed Job Descriptions please visit the web site of UN Office in Belarus at <http://www.un.by/vacancy/>
Qualified candidates should submit their applications in English (a cover letter and a CV) to the attention of Human Resources Associate, UN Office in Belarus, 17 Kirov St., 6th floor, Minsk, Belarus 220030, fax: 226-03-40, e-mail: fo.blr@undp.org by closing date 19 April 2007 to be eligible for consideration. Only short-listed candidates will be contacted.

лімся, лодзі: Пасха Гасподняя, Пасха! Быось ад съмерці да жыцьця і ад зямлі на неба Хрыстос Бог узыняў нас, якія піем песьню перамогі.

Пасха — габрэйскія слова, якое для габрэйў азначала выхад з эгіпецкай няволі да абіянай зямлі пад кіраўніцтвам Майселя. Для нас яно набыло большае, глыбейшае значэнне: выхад з няволі съмерці пад кіраўніцтвам Бога, які стаўся чалавекам, каб зрабіць нас удзельнікамі свайго боскага жыцьця. Вялікдзень — гэта акт абанаўлення ўсяго тварэння ў Богу.

Безумоўна, гэты акт абанаўлення не прыйшоўся лёгка. Яго апярэджвалі паку-

ты і крыжовая съмерць нашага Збаўцы. А паколькі «вучаньня большы за настаўніка», дык і нам не пазбегнуць цяжкасцяў у гэтым жыцьці. Аднак нават у самыя цяжкія хвіліны нас не павінна пакідаць упэўненасць у нашай апопній мэце.

Герой аповесці Васіля Быкова «Трэцяя ракета», адзіны беларус у невялікай шматнацыянальнай вайсковай адзінцы, успамінаючы сваю далёкую бацькаўшчыну, разважаў: «І ў гэтым невялічкім разылку я заўсёды нашу ў сабе стрыманы, маўклівы гонар, што я — беларус. Я не крыўдую, калі, скажуши на так якое рускае слова, чую ад Задарожнага аб-

разылівае «трапка», — хай сабе не скажу гэтак прыгожа, як ён, але ёсьць у мяне свая вартасць, і ён, як бы ні хацеў, я можа абраціць мяне». Нешта падобнае, але ў далёка шырэйшым кантэксьце нашага Боскага паклікання, сустракаем у сьвятога Паўла: «Ні съмерць, ні жыцьцё, ні анёлы, ні ўлады, ні сілы... ні якое другое стварэнне на зможа адлучыць нас ад любові Божае, што ў Хрысьце Ісусе, Госпадзе нашым» (Рым 8:38-39). Вось гэта і ёсьць сутнасць съветлага і радаснага съвята Вялікадня.

**Вялікдзень 2007 г.
а. Аляксандар Надсан**

Што такое Пасха?

Вялікдзень таксама называюць Пасхаю, словам габрэйскага паходжання, якое азначае «пераход».

Хрысьціянскі Вялікдзень — гэта съвята пераходу ад няволі съмерці да свабоды вечнага жыцьця, съвята аднаўлення ўсяго тварэння ў Хрысьце Ісусе.

Пасха — габрэйскія съвята, што азначалася ў гонар выхаду народу Ізраілю з эгіпецкай няволі.

Штогод габрэй съвяткуюць Пасаху 14 дзень месяца нісана. У той самы дзень быў распяты Хрыстос. Ад таго часу хрысьціяне началі азначаць свой Вялікдзень.

Першая Пасха — гэта пераход габрэйў праз Чырвоне Мора пад кіраўніцтвам Майселя, які вывеў іх з яўпіскай няволі да абіянай зямлі. Другая Пасха, Вялікдзень, — гэта таксама пераход, гэтым разам пад кіраўніцтвам Хрыста, ад съмерці да вечнага боскага жыцьця.

Велікодны стол

На съвята асвячаюць самыя розныя стравы: пірагі, мяса, сала, сыр, соль і ў першую чаргу, вядома, яйкі, пафарбаваныя галоўным чынам у адвары цыбульніка ці кары дрэваў, што надавала ім чырвоны колер (бываюць і «пісанкі» — яйкі, размаляваныя рознымі ўзорамі). Яйка пры асвячэнні варта крышачку аблупіць, каб «съвятасьць прайшла ў яго». Старонка 21.

PHOTO BY MEDIATE

Перазагрузка Беларусі

Беларусы робяць поспех за поспехам у стварэнні нацый. Пра новую культурную ситуацыю піша Сяргей Богдан.

Адна з асноўных катэгорый яў заходняга мысленія, пісаў іранскі філё-заф Ларыджані, — гэта крызіс. Жывучы ў краінах з найвялікшымі даходамі на душу насельніцтва, эўрапейцы няспынна гаворачаць пра крызісы і пошуку выйсція. Гэтае ліхаманкавае вынаходжанье крызісаў ды пошуку іх выправшнія спрыгнілася некалі да наймавернага матэрыяльнага ўздыму заходнезўрапейскага цывілізацыі. Калі ў іншых частках съвёту іх жыхары не тлумілі сабе голавы і лічылі, што банны ды рыс добра растуць і так, эўрапейцы раскруцілі гонку вынаходніцтваў, спаборнічаючы часам самі з сабой, ды заваявалі съвет.

Прамовы пра крызісную ситуацыю зь беларускай мовай я, малады чалавек, чую, колькі сябе памятаю. Але параўноўваючы ранейшае і цяпераш-

нє становішча белмовы, я пераконваюся ў слушнасці «крызіснай тэорыі». Колькі б мы ні кплі з адраджэнскай рыторыкі пра «крызіс беларушчыны» і яе носьбітаў, але яна была плённай. Беларусы адчуле крызіс і началі з ім змагацца. Браке нам пакуль толькі ўпэўненасці ў сваіх сілах. І пазытыўнага мысленія.

Адраджэнне: лік у нашу карысць

Баланс моўнага і культурнага змагання можна парадаўць па двух напрамках — намінальным і фактычным.

Намінальна прынята лічыцца, што адраджэнне пачатку 1990-х катастрафічна скончылася рэфэрэндумам 1995 году. Наклады субсыдуемых дзяржавай кніжак пайшлі ўніз, а беларускі

друк звузіўся да купкі выданняў. Аднак гэтыя адмоўныя моманты падаўца пераважанымі шэрагамі пералічных ніжэй станоўчых дасягненняў.

1) **Мова пазбавілася плебейскага і вясковага статусу.** Беларуская мова мадэрнізуецца і абыла гарады. Колькі б ні рамантызавалі вёску ды сялянаў, але толькі адмова ад прыярытэтнае «вясковае» арыентацыі ў літаратуры і мове дазволіла яе аздаравіць і зрабіць прывабнай. Вядома, вёска і сяляне — частка любое нацыі, але кожная частка павінна займаць пра-парцыйнае сваёй ролі месца ў нацыянальным палітычным, эканамічным і культурным жыцьці. У любой мадэрнай нацыі, у тым ліку беларускай, вёсцы належыць невялікае месца, бо такія ўжо абставіны эпохі.

Зъмяненені адбыліся і ў сферы сацы-

Перазагрузка Беларусі

Працяг са старонкі 3.

яльнага статусу мовы. Далучэныне да белмоўнае культуры маладога гарадзькага пакаленняня і далейшая русіфікацыя ніжэйшых слав'ё насељніцтва прывялі да таго, што белмова стала атаясамлівачца з пэўным жыццёвым посьпехам і асьветай, а не з сацыяльнай занядбанасцю. Пры гэтым, натуральна, зъмянілася і сама мова.

2) Аднавіўся дэрусіфікаваны, не-савецкі стандарт беларускай мовы, і ўсталяваўся пэўны новы канон літаратурнае мовы, што дазваляе апэраваць ёй ва ўсіх сферах жыцця сучаснага грамадзтва. Рэфармаваная наркамаўская вэрсія застаецца ў школах і афіцыйных установах, але фактычна ўсё больш саступае свае пазыцыі ў творчым жыцці і грамадzkім карыстаньні. Клясычны варынт паспяхова адраджаецца пасля дзесяцігодзьдзя забароны. Абсалютна нармалёвы стан пэўных разыходжаньняў у клясычным правапісе пасля доўгага перыяду адсутнасці магчымасцяў яго ўзгадненія ня трэба ўспрымаць як нешта аномальнае, пагатоў, што ён не перашкаджае разуменню.

Нам часам моцна замінае засвоеное ў схільных да ўніфікацыі грамадзтвах Расейскае імперыі і СССР, дзе мы так доўга жылі, імкненьне мець АДЗІ-НУЮ норму — адразу і назаўжды. Вядома, мусіць існаваць пэўны канон, але ён паўстане ў працэсе творчых пошукаў, а абронтуваныя адхіленні ня мусіць лічыцца нечым абсалютна адмоўным. Паспяхова існуюць мовы, дзе наагул некалькі варыянтаў ня тое што правапісу, але і літаратурнае мовы. Згадайма, як цігам тысячагодзьдзя ўзахоўвалася непарыўнасць кітайскае моўнае і культурнае традыціі аж да камуністычнае рэформы мовы 1940-х гадоў. Герогліфы малявалі адноўкава, а чыталі іх па-рознаму ў розных раёнах. Таму варыянтасць сама па сабе ня ёсьць перашкодай адзінству і разъвіццю сувядомае нацыі.

3) Мова і культура набылі сувядомых гаспадароў, ці, дакладней, гас-

падары пачалі заяўляць свае права. Многія ўстановы, арганізацыі і выданыні, што лічацца фармальнymi атрыбутамі кожнай сфераванай нацыі, былі створаны ў Беларусі яшчэ на пачатку мінулага стагодзьдзя не таму, што беларуская нацыя ўжо была сапраўды разъвілася да такой высокай ступені, каб мець іх, а таму што так пастанавіў саюзны цэнтар.

Напрыклад, той буек беларускіх выданняў, што існаваў за саветамі, можа, і нагадваў па сваёй колькасці ды вонкавым выглядзе культурны ляндшафт разъвітай нацыі, але па сутнасці тыя выданыні былі інструментамі рэжыму, а іх рэфармаванне было амаль немагчымым праз прыроджаныя заганы. Таму й ня дзіва, што калі цэнтру ня стала — тыя нібыта нацыянальныя інстытуты захісталіся і нават часам заваліліся, як, напрыклад, многія літаратурныя выданыні. Калі крыху ўтрыраваць, дык гэта адпавядае таму, як рухнулі дзяржаўныя інстытуты ў многіх слабаразвітых краінах пасля іх вызвалення ад калоніяльнага прыгнёту. Людзі тамака не прынялі тыя фармальныя выбары, школы і сувітлафоры, якія прынеслы ім белыя чужынцы разам з турмамі і кайданамі, як інструмент свайго панавання (так думалі вярхі) ці як непатрэбнасць (як уважалі нізы).

Колькі б ні злавала каго такая парадель, аднак яна дарэчная, асабліва калі ўлічыць нізкі ўзровень мадэрнізацыі Беларусі і яе патрыярхальныя характеристары. Паспалітыя беларусы таксама яшчэ зусім ніядаўна не разумелі нават, на што ім асобная дзяржава (бо заўжды мелі справу толькі з яе гвалтамі прафанацый у выглядзе БССР), ня кажучы ўжо пра падправазадачнасць улады, выбары і нацыянальны ўніверситет. Сёння яны ўсъведамляюць іх неабходнасць, бо працэс нацыянальнага і палітычнага сталенняня ідзе імклівымі тэмпамі.

Мы яшчэ толькі будзем ствараць свае ўніверсітэты, бо ранейшыя савецкія ВНУ — гэта, збольшага, рэшткі калоніяльнай эпохі, якія маюць сумненіе да беларускай

культуры. Трэба рабіць усё нанова. Цяпер разваливаецца калоніяльная спадчына, беларуская культура і нацыя разъвіваючыя на яе руінах.

І таму як можна бедаваць, што толькі 37 адсоткаў беларусаў на перапісе 1999 году сказаў, што размаўляючы па-беларуску ў штодзённым жыцці — маўляў, адраджэнне правалілася? Чакайце. Цэлых 37 адсоткаў! Нягледзячы на ўсю дзяржаўную палітыку пасля 1995 году, фактычна наступерак ёй, дэкларавалі сваю беларускамоўнасць (хай сабе часам і больш дэмантрасційную, чым рэальную). Гэта — гіганцкі посьпех!

Адзін са складнікаў працэсу канструявання нацыі — гэта фармаваны нацыянальнае мовы і дасягненіне таго, каб грамадзяніне трymalіся гэтай адзінай мовы. Дык вось, больш чым траціна насељніцтва Беларусі на 1999 год фактычна перасягнула гэта парог і гэта вельмі добры паказынік. Гэта сувядомая ідэнтыфікацыя. І не кажыце, што раней было больш тых, хто размаўляў па-беларуску. Несувядомае карыстаньне дыялектамі беларускай мовы (якая да таго ж называецца самім яе носібітам «рускай» ці «свай») — гэта зъява яшчэ данаціянальнага характару і яна ня можа быць парунаная са сувядомай дэкларацыяй пра выкарыстаньне беларускай мовы ўжо як мовы нацыі ў 1999 годзе.

4) Вырасла новае пакаленіне творцаў і носібітаў беларускай культуры. Часам, каб пазбавіца ад пэсымізму, дастаткова зъмяніць пункт гледжанья на сітуацыю. Калі ўзяць афіцыйную, выкладзеную ў падручніках ці прадстаўленую на БТ вэрсію, чым ёсьць сучасная беларуская культура і літаратура, дык відовішча несуцешнае — галерэя нябожыцькаў і сівых дзядоў. Але гэта адбываецца з-за пазбягання ўкладальнікамі афіцыйнага канону маладых творцаў. Таму проста ня трэба меркаваць аб стане белкультуры па афіцыйных дзяржаўных крыніцах, але ўзяць тое, што выйшла за мінулья гады — ад Балахонава да «Дзеяслова» — і парадаўць, ці мелі мы такое раней. Вядома, новае пакаленіне часам расчароўвае старэйшых у пытаннях густу, але калі паміж бацькамі і дзецімі было поўнае супадзеніне поглядаў? Сённяшняя беларуская культура — гэта сучасная дынамічная культура, збудаваная, напрыклад, на такіх кітах, як «ARCHE», Глобус і Інтэрнэт. Старая культурная сітуацыя зьнікла, але ж гэта ня значыць

заняпаду культуры. Яна праста абнавілася. І гора было б нам, калі б усё было інакш, а мы мелі аднаго толькі Караткевіча.

5) Працэс разъвіцця культуры і мовы набыў натуральныя харктар. Г.зн. без залежнасці ад дзяржаўных датацыяў. Вядома, сёння даводзіца больш думашь пра гроши, але калі мы хочам самастойнасці, дык мусім за ўсё плаціць самі, не спадзеючыся на колішні рай дзярждатацыяў. Датацыі — значыць залежнасць, і калі мы іх пазбавіліся — значыць вызваліліся. Варта толькі адмовіцца ад спадзянінняў на дзяржаву (на гэта хварэюць многія беларускія нацыяналісты), і тут жа ў вачах прасвятылее — культура беларуская не занепадае, але адыходзіць ад дэфармацыяў, спрыгыненых існаваньнем у дзяржаўных рамках, калі гусьлям пісалі законы. Дзяржава, якой мы яе ведалі ў расейскай, польскай, нямецкай, савецкай і постсавецкай іпастасях, была і пакуль застаецца апаратам гвалту. У бліжэйшыя дзесяцігодзіндзі сітуацыя ня зьменіцца, бо яшчэ доўга ня зьменіцца мысленіне людзей. Дзяржава нам не дапаможа, і існаваць за яе кошт белкульту-

ра ў бліжэйшыя дзесяцігодзіндзі ня зможа. Што і лепш, бо дазволіць пазбегнуць многіх ідэалагічных дэфармацыяў. Бо часам складваеца ўражанье, што многія ў нас гатовыя рабіць беларусізацыю шляхам дзяржаўнага гвалту на ўзор русіфікацыі. Але гэта быў бы шлях у нікуды.

6) Культура і мова адчыніліся съвету. Тысячы нашых суайчыннікаў пачалі вучыцца за межамі краю і колішніе імпэрыі, беларуская культура расчыняеца съвету і расчыняе для сябе съвет па-за рамкамі традыцыйнага для сябе вясковага асяродзьдзя і імпэрскіх ашараў. Пра тое съведчаць нават тыя ж падарожныя нататкі ці пераклады — пераклады яшчэ ніколі ня мелі такіх маштабаў ў беларускай літаратуры, а белмоўныя суайчыннікі вандруюць па съвеце і адчыняюць для нас іншыя культуры — ад фінскай да аўганскай. І гэта ўжо не эмігранты савецкага часу, выштурхнутыя з роднага асяродзьдзя, што пішуць невядома для каго, бо іх творы не даходзяць да радзімы. Не, гэта людзі, якія цягнаюцца паміж рознымі культурамі, ладзячы камунікацыю. Гэтага беларуская культура ня мела ўжо колькі стагодзідзяў,

абмежаваная межамі імпэрыяў і іх рэгіянальных зносінаў за пасярэдніцтвам «старэйшага брата» ды яго «велікого і могучага языка».

* * *

Беларуская культура мае посыпех. Ня трэба алярмізму. У працэсе любой дзейнасці варты своечасова заўважаць свае посыпех і ганарыща імі — гэта дапамагае ў працы. У беларусаў сёння ёсьць падстава для радасці. Каб разъвіць посыпех, нам трэба працягваць намаганні ў стратэгічна слушна абранным некалі напрамку — то бок адраджаць грамадзянскую супольнасць, незалежную ад дзяржавы.

Гэта — правераны рэцэпт. Жыды не чакалі, пакуль ім дадуць сваю дзяржаву, якая збудуе ім нацыянальнае жыццё па-габрэйску. Да моманту абвяшчэння Ізраілю ў 1948 годзе яны ўжо мелі ўсе неабходныя структуры грамадзкага і культурнага нацыянальнага жыцця, ствараючы іх у неспрыяльных умовах чужынскае адміністрацыі. І паўсталі тыя структуры праз гра-

Працяг на старонцы 6.

За гады незалежнасці цалкам зъмяніўся нацыянальны культурны канон. На фота: Уладзімер Арлоў ня мае званьня, але мае папулярнасць народнага пісьменніка.

Перазагрузка Беларусі

Працяг са старонкі 5.

мадзкія ініцыятывы, паступова, па меры таго як стракатая жыдоўская супольнасць у Палестынне высьпівала палітычна і культурна, каб стаць нацыяй. Уцімлівала, што ёй патрэбныя свае, габрэйскія школы, каапратывы і прафсаюзы, пасля ўніверсітэты, аддзелы самааховы і г.д. Створаныя нанова, у якіх дзеюць не мясцовыя арабскія звязы і традыцыі брытанскай і асманскай адміністрацый і адпаведныя мовы, а нацыянальныя законы (вызначаныя не дзяржавай, але фактычна самапрызначанымі супольнасцёвымі органамі ці проста энтузіястамі) і нацыянальная мова.

У нацыянальнім адраджэнні заўсёды так: кіруюць зазывчай проста энтузіясты, якія маюць аўтарытэт і гатовыя браць на сябе адказнасць. Возьмем наш нядаўні прыклад. Аўтары новага варыянту ўпарадковання клясычнага правапісу былі гатовыя браць на сябе адказнасць і таму далі рады заклаць важны камень у наш падмурак. Яны кінулі на ракаць на дзейнасць ці бязъдзейнасць (невядома што горш) акадэмічнага інстытуту, якому партыя некалі прызначыла адказваць за мову, а ўзялі і зрабілі. Некалі гэтыя людзі будуть легендамі.

І цяпер ужо нам вырашаць, каго слухаць — казённую пастанову постсавецкага ўраду аб упарадкованні мовы ў лепшых бальшавіцкіх традыцыях ці абронтуваныя прапановы навукойцаў, што хочуць і намагаюцца зрабіць лепш. Хто прызначыў сёньняшні ўрад — мы ўсе ведаем. А хто прызначыў упарадковальнікаў правапісу? Іх прызначыла Нацыя, наша супольнасць — бяз выбараў і галасавання, але маўклівым кансэнсусам, бо проста больш ніхто ня ўзяўся рабіць тую ці іншую цяжкую і малаўдзячную справу. Так адбываецца пакліканне і прызначэнне з боку нацыянальнай супольнасці.

Кожны можа яго атрымаць, але ці кожны схоча? Заданыне на сёньня яснае — прапягваюць ствараць нашы структуры і інстытуты: сайты, праекты, таварысты, суполкі, ячэйкі, падручнікі, нормы, прафсаюзы й універсітэты — сёньня і тут.

Маладэчна

Як пачаць размаўляць па-беларуску

Яны выдзяляюцца з натоўпу. Нехта, пачуўшы іх мову, усміхаецца і шчыра дзякуе. Некага перасмыкае. А яны ўсё адно размаўляюць выключна на роднай мове. І з кожным днём іх большае!

Сымпатычны хлапец з доўгімі валасамі сустракае мяне ў фое Мэдуніўэрсытэту. Мы знаёмімся і пачынаем размову. Размаўляе па-беларуску **Зыміцер** нядаўна.

А пачыналася ўсё з музыкі: кола сяброў, аддаючы перавагу замежнаму року, раптам заўважыла айчынных музыкай. Важным крокам стаў і «Дзень беларускае мовы», які праводзіўся ў школе, дзе навучаўся хлапец. Пасля пачалося новае жыццё: у другім горадзе, з новымі плодзімі і ў новай навучальнай установе.

Менавіта ў новым жыцці Зыміцер і

вырашыў пачаць размаўляць на роднай мове. Вядома, па першым часе быў цяжкасці. У грамадzkім транспарце, напрыклад, яго называлі нацыяналістам і, чамусыці, скінгэдам. Не заўсёды разумел бацькі. Ды і перакладаць на беларускую мову анатомію і фізыку — яя самая простая справа. «Але самае складанае, — лічыць Зыміцер, — гэта навучыцца думачыць па-беларуску». Ён верыць у адраджэнне беларускай мовы і ўпэўнены, што сёньня беларуская мова — гэта мова інтэлектуальнае эліты.

Ягоная сяброўка **Гануська** размаўляе

18
красавіка
новая супольная программа!
GUDA+
Зыміцер Вайцюшкевіч & WZ-Orkiestra
19:00
Дзяржынскага Club
(вул. Камсамольская, 30)
Даведкі:
6.451.722
2.033.182

Падрыхтоўка: **Наша Ніва** **TUT.BY**

па-беларуску з 15 гадоў. Яна стамілася вагацца паміж дзьвюма мовамі і аддала перавагу роднай. «Беларускамоўнаму чалавеку, — ведае Ганна, — складана справіцца з цікам натоўпу». Ганна лічыць, што трэба трymацца сваёй пазыцыі, а людзям, якія падменяваюць паняцьці, раіць чытаць паболей патрэбных кніг.

Яна шчыра радуецца, калі чуе ў грамадзтве беларускую гутарку. Пазытыўны і добры настрой Гануськарайшчыца шукаць у музыцы... безумоўна, беларускамоўнай.

«Якія вы ўсе беларускія дзяўчаткі», — прамовіў мужчына, пачуўшы маю гутарку з сяброўкай па-беларуску. «Ни ўсе, толькі дзьве... — прыслухоўваючыся, азірнулася і дадала: — Але тэнденцыя ўжо ёсьць».

У сёнянішній сітуацыі зь беларускай мовай можна абвінаваць настайнікаў, грамадзства, тэлебачанні... А можна пачаць з сябе. Хто гэта зъменіць, калі ня я?

Раніцай разьвешу фіранкі, гляну на сонейка і сустречнаму скажу: «Здароў! Размаўляй са мной па-беларуску».

Адар'я Гуштын, Менск

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВИЧ

Гіт-парады

Для пачатку скажыце сабе гучна, што гэта назаўжды, і — наперад.

1. Па першым часе, хутчэй за ўсё, вы будзеце думачь па-расейску, таму ваша мова будзе няскладнай, непрыгожай і падобнай да «трасянкі». Цурацца гэтага ня трэба. Нават у лепшых кухараў першы блін — сабаку.

тым, хто вырашыў размаўляць па-беларуску:

2. Знайдзіце сабе кола сяброў, якія будуть размаўляць з вамі па-беларуску. Разам і сымляй, і весялей. Знайсьці аднадумцаў можаце ў розных клубах, на форумах.

3. Слухайце болей беларускай музыкі. Тут ўсё залежыць ад густу, але ня толькі N.R.M. сипываюць па-беларуску. Па-беларуску

сипывае нават гурт «Краскі»...

4. Чытайце як мага больш беларускай літаратуры розных жанраў, розных стыляў і эпох, але ня менш як 30—40 хвілін штодзень перад сном.

5. Вывучыце 2—3 фразы (альбо прыдумляйце кожны раз новыя!), якімі б вымаглі адбіцца ад вельмі наядкулівых людзей, якія будуць вас пераконваць, што «беларуская мова не

самастойная мова» і што «ніхто цяпер на ёй не размаўляе, таму ты, маўляў, не выдурняйся».

Майце на ўвазе, што часам вас могуць не зразумець і нават абраціць. Але праўда на вашым баку. Вы маеце Божае і канстытуцыйнае права размаўляць па-беларуску. А тым, хто ўпарты вас не разумее, можаце парыць купіць слоўнік. І памятайце: той, хто хоча, ўсё зможа. Наперад!

Шукаем аднадумцаў

Тут пералік толькі малой часткі клубаў і сайтаў, да якіх вы можаце з’явіцца. Больш падрабязную інфармацыю можна знайсці на любым пашуковіку (ці то [yandex.ru](#), ці то [google.by](#)).

Сэмінары для моладзі пры Таварыстве беларускай мовы імя Ф. Скарыны

Сэмінары прадугледжваюць выступленыне вядомых навукоўцаў, пісьменнікаў і пээтаў з культурна-гістарычнай тэматыкай; абмеркаванні; выязнія сустэречы па містэчках Беларусі.

Даведкі: г.Менск, вул.Румянцева, 13; тэл. 284-85-11

Клуб дэбатаў

Весьці спрэчку па-беларуску і па-дзэнтэльмэнску можна навучыцца тут. Менск, вул.Няміга, 30, аўд. 21 (Інстытут Правазнáўства) штолятніцу а 19 гадзіне. Даведкі: (8029) 778-95-59 (Аляксей), (8029) 511-0642 (Вера).

Этнаклюб

Вывучаць беларускія традыцыі, шанаваць, помніць, развіваць свою культуру дапамогуць тут. Даведкі: (8029) 763-65-60.

studenty.by — гэта інфармацыйны рэсурс для актыўных людзей — студэнтаў і студэнтаў па жыцьці (па настроі, стылі жыцьця), а таксама пляцоўка для реалізацыі творчых ідэяў.

belmov.org — сайт, які прадстаўляе зъяднанні беларускай моладзі ў ЗША. Адной з мэтаў праекту ёсьць адраджэнне беларускай мовы і культуры (выданні газэт і кніг, арганізацыя і правядзенне выставаў беларускіх мастакоў, усталяванні помнікаў вядомым беларусам).

pravapis.org — самы папулярны сайт пра беларускую мову сярод ангельскамоўных сайтаў, а таксама адзін з лідэраў сярод беларускіх ўзбсайтаў, прысьвечаных беларускай мове. На сایце вы таксама можаце даведацца пра кніжныя навінкі й набыць выбраныя кнігі з кнігарняй Amazon (па-ангельску) і OZ.by (па-беларуску ды па-расейску) пра Беларусь і беларускую мову.

knihi.com — лінгвістыка, філязофія, гісторыя, культура, літаратура — ўсё гэта і ня толькі гэта вы знойдзеце тут.

Юшчанка перайшоў у контратаку

Сілавікі яго падтрималі.

Выступаючы ў жывым эфіры тэлебачання ў панядзелак увечары, прэзыдэнт Украіны Віктар Юшчанка заявіў пра роспуск Вярхоўнай рады. Датэрміновыя выбары ён прызначыў на 27 мая.

Гэтаму папярэднічаў ультыматум Юшчанкі ўрадавай кааліцыі, які тая ня выканала. Сярод сямі патрабаваньняў было спыненне практыкі перацягвання дэпутатаў з апазыцыйных фракцый.

Прэм'ер-міністар Віктар Януковіч і старшыня Вярхоўнай рады Аляксандар Мароз назвалі ўказ прэзыдэнта неканстытуцыйным і заклікалі да яго адмены.

Урадавая кааліцыя падала пратэст у Канстытуцыйны суд адносна гэтага ўказу. А Рада, акрамя таго, прыняла шэраг канфрантацыйных расшэньняў. Найперш яна аднавіла склад Цэнтральнай выбарчай камісіі, які дзеянічаў у часе выбараў 2004 году і нёс адказнасць за іх фальшаванье. У прыватнасці старшынём ЦВК зноў стаў дэпутат ад партыі Януковіча Сяргей Ківалай.

Таксама Рада забараніла ўраду выконваць указ прэзыдэнта і фінансаваць новыя выбары.

Аднак у Рады і Януковіча не было рычагоў уплыву на сітуацыю, бо сілавыя структуры стаяць на баку Юшчанкі.

Міністар абароны Украіны Аляксандар Грыцэнка першым заявіў, што войска падпарадкоўваецца прэзыдэнту, будзе выконваць ягоныя загады і, у выпадку патрэбы, не дапусціць дэстабілізацыі сітуацыі ў краіне.

В.а. кіраўніка Службы бяспекі Украіны таксама заявіў, што СБУ не дапусціць ніякіх зъменаў у працы ЦВК, намікаючы на расшэньня Вярхоўнай

рады пра аднаўленне да юшчанкаўскага складу Цэнтравыбаркаму. Налівайчанка таксама зазначыў, што СБУ прадпрымае заходы, якія не дадуць перашкодзіць свабоднаму волевыяўленню грамадзяніна ў часе пазачарговых выбараў 27 траўня.

Адначасова міністар унутраных спраў, прыналежны да ўрадавай кааліцыі, заявіў, што МУС будзе захоўваць стрыманасць. А міністар абароны, «як грамадзянін», заклікаў Януковіча «прыняць віклік» і рыхтавацца да выбараў.

Гэта азначае, што сілавыя структуры Украіны, найперш спэцслужбы, прысягаюць зь недаверам ставіцца да Януковіча і блізкіх да прэм'ера палітычных сілаў. Менавіта пазыцыя СБУ была ў 2004 годзе вызначальнай для зыходу Аранжавай рэвалюцыі. Тады СБУ не дапусціць ўжыцця ўнутранымі войс-

камі сілы супраць дэмантрантаў. Януковіча многія разглядаюць як палітыка, дагэтуль звязанага з Расіяй.

У аўторак уранку ўказ прэзыдэнта Юшчанкі быў апубліканы ў прэзыдэнцкім вэсынку, што, згодна з украінскім законадаўствам, азначае ўступленне ў сілу. Спадзевы прэм'ера, што прэзыдэнт адкладзе публікацыю, не апраўдаліся.

Перад Вярхоўнай радай прыхільнікаў Януковіча сабралася няшмат — усяго некалькі тысячачаў.

Віктар Януковіч прыгрэзіў, што палітычны крызіс можа скончыцца датэрміновымі выбарамі на толькі ў Раду, але і прэзыдэнта. Ён заявіў, што ўказ пра роспуск мае на мэце ўзурпацыю ўлады, а беспадстаўны роспуск парлямэнту можа пакласыці пачатак адходу Украіны ад дэмакратыі. На думку Януковіча, гаворка ідзе пра жаданье падарваць давер да закана даўчай улады як такой. Перавыбары могуць ператварыцца ў пэрманэнтны працэс, і ў выніку прэзыдэнт паставіць пытаньне аб пашырэнні сваёй улады і ператварэнні яе ў аўтарытарную.

Януковіч не прапанаваў ніводнага радыкальнага кроку. Адзінам яго адказам быў заклік да Рады прысягаўца працу, нягледзячы на ўказ прэзыдэнта пра роспуск, аж да расшэньня Канстытуцыйнага суду, які «выправіць гэтую памылку».

У адрозненіе ад аналагічных канфліктаў у Беларусі і Расіі, бакі не выходзяць за рамкі прававога поля. Нягледзячы на грозную рыторыку, яны заяўлююць пра гатоўнасць падпрацдавацца любому вэрдыкту судове галіны ўлады.

У рэальнасці ж у сітуацыі грамадзянскай пасіўнасці вынік процістаяння будзе залежаць ад пазыцыі сілавікоў і фінансавых магнатаў. Стабілізуючу ролю несумненна будзе меці імкненне бакоў да пашырэння супрацоўніцтва з ЗША і Эўрасаюзам. ЗША ўжо заклікалі ўкраінскія палітычныя сілы да стрыманасці. У панядзелак абыліся сустрэчы паслоў ЗША і ЭС з прадстаўнікамі абодвух бакоў.

Мікола Бугай

www.kommersant.ua

«Дарабіць недаробленое два гады таму»

Рэдактар украінскага часопісу «Крытыка» Андрэй Макравусаў каментуе падзеі для «НН».

«Калі ў суботу я са сваімі сябрамі ішоў на Майдан, то на душы ў мене быў скепсіс. Але ўбачанае там пераўзышло мае чаканыні. Я перакананы, што

можна па-ранейшаму спадзявацца на грамадзянскую адказнасць. Людзі, што выйшлі на Майдан, поўныя рашучасці дарабіць тое, што не атрымалася зрабіць да канца два з паловай гады таму. Выявілася, што перамога Памаранчавай рэвалюцыі не прынесла дэмакратыі, а стварыла толькі яе ілюзорнасць. Надзея, што цяпер нешта сапраўды зьменіцца, сапраўды ёсьць.

Роспуск Рады залежаў ад волі, рашучасці, упартасці толькі аднаго чалавека. Найважней, каб гэтыя працэсы не былі зацягнутыя. Варыянт імпічменту Юшчанкі пакуль не выглядае надта праўдападобным. Наўрад ці гэты палітычны крызіс можа бліжэйшым часам істотна аздыцца на украінскай эканоміцы. Тут хутчэй пытанье, ці зможа

Украіна адмовіцца ў эканамічнай сферы ад кумачкіх традыцый. Ці адбудзеца пераход з кланава-дзяржаўнай эканомікі на рынковую. Таму гэта пытанье доўгатэрміновай пэрспэктывы. Прыкра, што вырашальным чыннікам у развязаныні крызісу на ёсьць пратэст зынizu. Урэшце, я веру ў пазытыўную развязку цяперашніх падзеяў».

СЯРГЕЙ ГРЫЦЬ

Прыхільнікі Януковіча на вуліцах Кієва.

Україна між дэмакратыяй і постсавеччынай

Хто за каго і па чым.

У мінулу суботу ўкраїнська апазыцьця вывела на майдан Незалежнасці 40 тысяч чалавек, каб запатрабаваць роспуску Вярхоўнай рады і адстаўкі ўраду Януковіча.

Адначасова на суседній Эўрапейскай плошчы сабраліся каля 20 тысяч прыхільнікаў Януковіча.

Кожны з бакоў вінаваціць сваіх апанэнтаў у падрыхтоўцы дэзяржаўнага перавароту. На думку «аранжавых», урад ажыццяўляе паўзуны дэзяржаўны пераворот, які прывядзе да згортвання дэмакратыі. «Сіне-чырвоная» ўрадавая кампания позунала, што законных падставаў для роспуску Вярхоўнай рады няма.

Юшчанка на мітынгах не зявіўся. Менавіта яму былі адрасаваныя патрабаваныні, агучаныя на Майдане: неадкладна распусціць парламент.

На Эўрапейскай плошчы яго заклікалі не рабіць гэтага.

Сам Юшчанка ўзяў паўзу да панядзелка і працягваў кансультаты.

Вярхоўную раду кантралюе сіне-чырвоная кааліцыя. Яна называецца Форум нацыянальнага адзінства і складаецца з Партыі рэгіёнаў прэм'ера Януковіча, Сацыялістычнай партыі сылікера Рады Мароза і камуністаў.

Апазыцію ім складаюць «Наша Ўкраіна» прэзыдента Юшчанкі, Блэк Юліі Цімашэнкі і стракатая пазапарламэнтская супольнасць няўрадавых арганізацый.

Нагадаў для пратэсту гэтым разам сталі выпадкі перакупкі дэпутатаў апазыцыі. «Аранжавыя» бачылі за гэтым жаданьне дабіцца канстытуцыйнай большасці і поўнага кантролю над уладай. Яны не выключалі, што наступным этапам можа стаць

імпічмент прэзыдэнта.

Раней, у парушэнне канстытуцыйных дамоўленасцяў, сіне-чырвоная кааліцыя блякавала кандыдатуры на пасады міністраў замежных і ўнутраных спраўаў і кіраўнікоў абласных адміністрацый, прапаноўваць якія — канстытуцыйная прэрагатыва прэзыдэнта.

Юшчанка патрабаваў ад Канстытуцыйнага суду прыняцця, а ад урадавай кааліцыі прызнання так званага «імпэратыўнага мандату», які б абмяжоўкаў для дэпутатаў магчымасць пакідаць фракцыю, па партыйным сыпісе якой яны былі абраныя.

Праціўнікі Януковіча хоцьці скарыстаць сітуацыю, каб спыніць аднаўленыне звычаяў эпохі кучмізму, якое адбывалася цягам апошняга году.

Юшчанка мог распусціць Вярхоўную раду або працяг-

Мікола Рабчук: «Усё можа быць перайграна яшчэ 10 разоў»

Украінскі аналітык Мікола Рабчук камэнтуе падзеі для «НН».

«Я не чакаю ад гэтай палітычнай сітуацыі нічога асаблівага. Бо ўпэўнены, што Юшчанка ўрэшце не наважыцца на реальны роспуск парламэнту. Урэшце някіх перавыбараў у Раду ня будзе, бо Юшчанка на пасадзе прэзыдэнта зарэкамэндаваў сябе як чалавек, які здатны на рашчыяя крокі. Пад прэсінгам большасці Рады, Юшчанка можа яшчэ дзесяць раз перайграць сваё ўчоращенне рашэнне, бо яго вельмі лёгка ў нечым пераканаць. Глябальных зъменаў ва ўкраінскай палітыцы не чакаецца. Кіеў выглядае вельмі спакойным».

Запісаў ЗП

нүць складанае сусіданство з урадам Януковіча.

Юрыдычныя падставы для роспуску былі хісткія, таму ў стане Януковіча называюць роспуск «дэзяржаўным пераваротам».

Паводле ацэнак сацыёлягаў, у выпадку датэрміновых выбараў «аранжавыя» і «сіне-чырвоныя» атрымаюць прыкладна такую ж колькасць галасоў, як і на выбарах 2006 году — каля 40%. Аднак колькасць дэпутацкіх мандатуў прыхільнікаў Юшчанкі й Цімашэнкі можа вырасці. Речу тым, што мінульым разам частка галасоў памаранчавых расціцерушыліся між дробнымі партыямі, якія не адлюлі 3%-га выбарчага бар'ера.

Ціпер жа, як паказваюць апытанні грамадзкага думкі, Сацыялістычнай партыі можа не прайсці ў Раду, што камэнтаваецца зъменіць расклад сілаў.

У выпадку датэрміновых выбараў могуць узмацніцца пазыцыі папулястаў Юліі Цімашэнкі, а партыя прэзыдэнта «Наша Ўкраіна» згубіць частку ціперашніх мандатуў.

Працяг на старонцы 10.

У Києве юсё спакойна

«СБУ каже, що все буде гардз», — чытае апошня online навіны мой сусед па купю ў цягніку «Менск-Кіеў». Паўгадзіны таму мы даведаліся, што Юшчанка распушыць парламент і прызначыць дату наступных выбараў.

Наступнай раніцай Храпчацік выглядаў так, быццам бы ніхто нікога не разганаў. Людзі едуць па справах, купляюць адзеньне ў буціках, фатографуюцца з шэрым кабанчикам, з малшамі ў пампэрсах.

Каля 12-й да Майдану пачало падцягвацца трохі людзей са сцыагамі: камуністамі, сацыялістамі і Партыі рэгіёнаў. Пачнуўся папсовы рytм «тыцьтыц-тыц», і стала зразумела, што падзвезлі гукаўзмацняльную аппаратуру... Аказваецца, сход называецца «Форум національнага единства» — так сінім па белым напісаны ва ўлётках, якія раздаюцца сярод тых, хто прыйшоў на Майдан. Там таксама напісаны, што «в Україне нет кризиса — его искусственно пытаются разжечь безответственные вожаки от оппозиции». А каі крізы няма, дык і настрой у людзей не баявы. Мітынгуюцца каля тысячи, але кожны другі тримае сцыяг (чырвоны і сіні), і вялікая колькасць сциягоў ратуе «карцінку».

PHOTO BY MEDIA.NET

Няўцямы аратар кажа пра стабільнасць і дэстабілізацыю: «Мы ждём от президента Ющенко, когда он наконец начнет идти на поводу отдельных политических личностей и услышит наш голос о недо-

пустимости дестабилизации в стране!» Ніхто не звяртае ўвагу на сэнс: мітынгуюцам хochaцца нармальна паесці, выспацца пасляя начнога пераезду з усходу ў Кіеў.

Кіеўцы, якія праходзяць

праз Майдан, глядзяць на тых, хто сабраўся, скептычна, а часам задаюць зыедлівія пытанні кітлту: «Отечество в опасности?»

«Людзі другі раз на Майданя выйдзіць, так, як зрабілі гэта раней, — ні за сініх, ні за памаранчавых, — кажа Ганна, экспэрт адной з няўрадавых арганізацый. — Юшчанка (дый Цімашэнка таксама) ужо выкарысталі той крэдыт даверу, які ў іх быў. А Януковіч цяпер стаў «белы й пухнаты», ды нашмат хітрэйшы чым раней: кажа пра Захад і г.д. Акрамя таго, ён пазыцыйнуе сябе як прэм'ер, пры якім дастатак украінцаў памнажацца... Людзі на хочуць «вайны», а хацелі б спакойна займацца сваім «бізнесам...»

«Пара» tym часам выставіла намёты ля адміністрацыі прэзыдэнта. Будынак акружаны турнікетамі і штатывамі для відэакамэр, якія нагадваюць шэраг супрацьтанковых «вожыкаў». Маладыя «парыцы» настроеныя агтымістычна. «Перавыбары будуть, і сітуацыя зьменіцца», — кажа мне дзяўчына з жоўтым банданам...

У Киеве рэвалюцынага настрою няма: улада — сама сабе, у яе свая вайна, у народу — свой клопат. Здаецца, на гэты раз СБУ не памылілася, і юсё будзе добра — праста таму, што два гады назад краіна вельмі сур'ёзна зьмянілася.

Аляксей Шэйн, Кіеў

Україна між дэмакратыяй і постсавеччынай

Працяг са старонкі 9.

Тым на менш, зъезд «Нашай Украіны» ў суботу заклікаў прэзыдэнта распушыць Раду.

Сёння амаль усе ўкраінскія палітычныя сілы выражают сцыягі інтэрэсы розных фінансава-прамысловых груповак. Спробы стварыць «партыі грамадзянскае супольнасці», якія б не грунтаваліся на алігархічных грошах, поспеху пакуль ня мелі. Партия «Пара», сформаваная на базе аднайменнага студэнцкага руху,

ня здолела адолець выбарчы бар'ер.

Урадавая кааліцыя была разнародная. Камуністы заслаюцца цвердалобымі савечыкамі і маюць падтрымку на ўзроўні ўсяго 3—5% насельніцтва. «Рэгіяналы» і сацыялісты на практицы не замахваюцца на дзяржаўнасць украінскай мовы і ўропейскі курс. Партия рэгіёнаў абапраеща на Усход, перадусім Данбас, за яе галасуюць расейскамоўныя выбарцы. Сацыялісты зъбираюць галасы сялянаў,

але па сьпісах гэтай партыі з гучнай назвай праходзіць няма капиталістай.

Цімашэнка і Юшчанка арыентуюцца на выбарцаў заходняга выбару.

Хоць палітыкі і заяўлялі ў суботу, што мабілізавалі на сяю падтрымку сотню тысяч выбарцаў, украінскае грамадзтва застаецца пераважна пасціным. Вайна ідзе ў вярхах.

Украінскія алігархіі да праўдзівай дэмакратыі яшчэ

далёка. Перакупка дэпутатаў ці выкарыстаныне вулічных мэтадаў ціску застаецца звычайнай зьявой. Аднак некаторыя дэмакратычныя мэханізмы замацавалі: гэта падзел уладаў, свабода СМІ, чаргаваныне ўрадаў.

Украінскі палітыкім рэзультаты ад беларускага, з аднаго боку, паблажлівым стаўленнем да каруцьці, але з іншага, культурай кампрамісу. Украіна нагадвае пасыльваенню Італію. Там урадавая чашарда і нават каруцьця не заміналі эканоміцы й культуры дынамічна развівавацца.

Барыс Тумар

Што пакажа ТВ «Белсат»

Пачатак вяшчаньня першага ў гісторыі Беларусі незалежнага спадарожнікавага тэлевізійнага каналу заплянаваны на восень.

Вяшчаныне ладзіцьмешца з тэрыторыі Польшчы. Галоўная задача канала — забясьпечыць беларусаў незалежнай і аб'ектыўнай інфармацыяй. Паводле задумкі стваральнікаў, канал на будзе прапагандыстыкі — пропаганды зь лішкам хапае на беларускіх «кнопках». Замест таго, паводле канцепцыі «БЕЛСАТ», тэлегледачам будуць пропанаваны цікавыя і вартыя даверу праграмы.

Асноўная мова вяшчаньня — беларуская. На роднай мове будуць гаварыць усе журналісты і вядоўцы новага тэлеканалу. Аднак калі госьць у студыі ці суразмоўца журналиста захоча адказаць па-расейску — ягоных словаў пекладаць на беларускую на будзе.

На першым этапе «БЕЛСАТ» вяшчацьме 15 гадзінаў на суткі, а ў этэры каналу будзе 17 уласных праграмаў.

Дзесяціхвілінныя «Навіны дня» плянуецца рыхтаваць штодня. Выходзіць у этэр яны будуць а 17.00. Пасыль гэтага праграма будзе паўтарацца праз кожныя тры гадзіны. Навіны будуць грунтавацца на відэаматэрыялах, атрыманых зь Беларусі, але запісвацца ў студыі ў Варшаве.

Праграма «Беларусь, Беларусь» — эта галоўная штотыднёвая праграма, якая прэзэнтуе меркаваныні ды адронкі экспертаў. Запісвацца яна будзе ў Беластоку ці ў Варшаве і прадугледжвае запрашынне гасцей у студыю.

«Агляд незалежнае прэсы» — штодзённая праграма, заснаваная на матэрыялах беларускіх недзяржаўных СМІ. Апроч таго, у аглядзе уключчаецца і матэрыялы па нашай краіне, апублікованыя ў вядучых міжнародных выданьнях. У рамках праграмы прадугледжаны наўпроставыя ўключэнні з рэдакцыяй беларускіх сродкаў масавай інфармацыі, кароткія інтэрвю з гасціямі студыі.

Яшчэ адна праграма — «Пад знакам Пагоні» — праграма пра гісторыю Беларусі. У яе аснову лягуть малавядомыя факты беларускай гісторыі. Матэрыялы для праграмы будуць здымашца беспасярдненасцю ў нашай краіне.

«Незалежная сцэна» прэзэнтуе тэлегледачам беларускіх артыстаў, якія з розных прычынаў пазбаўленыя магчымасці з'яўляцца на беларускіх дзяржаўных каналах. У праграме гучацьме розная музыка — ад народнай да року.

«Беларускі андэрграунд» прэзэнтуе беларускіх дзеячаў культуры, якія жывуць і працујуць за мяжой. «Мы адсюль» распавядзе пра розныя куткі Беларусі, пазнаёміць зь іхнымі жыхарамі, а «Хто ёсьць хто ў Беларусі?» распавядзе пра выбітных асобаў у айчынным сацыяльным, культурным і палітычным жыцці.

Апроч таго, у этэры «БЕЛСАТ» будуць такія праграмы, як «Госьць тыдня», «Студэнцкая думка», «На мяжы» ды інш. Таксама ў этэры будуць дэманстравацца мастацкія ды дакументальныя фільмы, створаныя ў Беларусі, Польшчы ды іншых краінах.

На жаль, паглядзець новы канал здолеюць толькі ўладальнікі спадарожнікавых антэнаў. Аднак, паводле дасыльдаваньняў, што ладзіліся стваральнікамі «БЕЛСАТ», іхны лік трывалае расце. Сёння спадарожнікам тэлебачаннем карыстаюцца 7,2% жыхароў Беларусі (у 2003 г. — толькі 1%).

«Салідарнасць»

Мацвяйчук наведаў выставу «Пагоні»

4 красавіка, на наступны дзень пасыля адкрыцця, выставу суполкі «Пагоня» ў Палацы мастацтва наведаў міністар культуры Ўладзімер Мацвяйчук з групай чыноўнікаў. У адказ на прывітаныне Аляксея Марачкіна, чыноўнікі заяўлі, што яны тут «па пытаньнях рамонту будынку» і хутка сышлі, пабачыўшы журналістаў.

Выставка «Разам» творчай суполкі «Пагоня» працуе ў Палацы мастацтва (Казлова, 3) да 15 красавіка.

450 гадоў Сапегу

4 красавіка адзначаецца 450-годзьдзе Ліява Сапегі (1557—1633), канцлера ВКЛ.

Ліё Сапега нарадзіўся ў вёсцы Астроўна (цяпер Бешанковіцкі раён). Займаў высокі дзяржаўны пост: вялікага пісара ВКЛ (1581—1585), падканцлера (1585—1589) і канцлера ВКЛ (1589—1623), ваяводы віленскага, гетмана. Як канцлер, ён быў фактычным адпаведнікам ціперашиягі прэм'єр-міністра. Ён быў адным з творцоў Трыбуналу Вялікага Княства. Ён узначальваў соймавую камісію па падрыхтоўцы Статуту Вялікага Княства 1588 г., адредагаваў яго тэкст.

Памяць гэтага выдатнага дзяржаўнага дзеяча, дыпламата, інте-

лекутала мала ўшанаваная пасыля гадоў савецкага замоўчаніні. Скульптар Іван Міско цяпер падрыхтаваў першы помнік Сапегу. Мяркуецца, што ён паўстане ў Слоніме.

Канаплёў шукае сустрэчы з Грызловым, а Сідорскі паехаў да Лужкова

Кіраўнікі лукашэнкаўскай адміністрацыі актывізуюць контакты на расейскім наکірунку.

Старшыня Палаты прадстаўнікоў Уладзімер Канаплёў абвесціў, што мае спакацца ў Маскве з кіраўніком Думы Барысам Грызловым. Як паведамляе радыё «Свабода», У.Канаплёў хоча прасіць расейскага калегу дапамагчы «выправіць саюзныя дачыненіні».

Уладзімер Канаплёў сказаў, што пра асабістую неафіцыйную сустрэчу ў Маскве з Грызловым ён дамовіўся, калі нядаўна быў праездам у сталіцы Ресеi. Мэту размовы двух сыпікераў вызначае так: «Вельмі няпростыя ціпіпер беларуска-расейскія дачыненіні. І ўсім нам, у тым ліку і парламентарам, неабходна працаўаць, каб іх зрушыць з мёртвага пункту. І таму мы будзем перадусім працаўаць

праз тых дэпутатаў, якія ўваходзяць у склад парламэнцкага сходу Беларусі і Ресеi. Лічу, што ў любым выпадку Расея ёсьць Расея, і нашы дачыненіні неабходна паляпшыцца».

У сераду, 4 красавіка, у Маскву выпраўіўся і беларускі прэм'ер Сяргей Сідорскі. Аднак гэты візит не афіцыйны і не на ўрадавым узроўні. Ён мае сустрэчы з мэрам Москвы ЮР'ем Лужковым. Гэты нацыяналістычны палітык мае цесныя контакты з беларускім урадам.

Пасля канфліктнае зімы Расея спыніла ціск на адміністрацію А.Лукашэнкі, і беларускі бок сыпішаецца выкарыстаць паўзу для таго, каб арганіза-

ваць сустрэчу А.Лукашэнкі з У.Пушціным. Лічыцца, што такія спатканыні важныя для захаваньня папулярнасці кіраўніка Беларусі. Акрамя таго, рост ад'емнага сальда ў замежным гандлі вымушае шукаць запасныя аэрадромы на расейскім рынку. Экспарт тавараў зь Беларусі ў Эўрасаю зьнізіўся ў студзені-лютым на чвэрць, пасля таго як Расея зьменіла льготы на паставу кінафты ў Беларусь. У выніку Беларусь запрасіла ў Ресеi гіганцкі стабілізацыйны крэдыт (1,5 млрд даляраў). Пасол Ресеi ў Беларусі пацвердзіў гатоўнасць такі крэдыт даць. Застаецца дазнацца, на якім умовах.

Мікола Бугай

WWW.SVABODA.ORG

На мітынг з нагоды «Дня юдзінання Беларусі і Ресеi» 2 красавіка на плошчы Бангалор прыйшло ўсяго дзесятак чалавек.

Аднарукі бандыт

БТ паказала рэпартаж, як лідэр ПКБ Сяргей Калякін сядзіць ля гульнявых аўтаматаў.

Сам Сяргей Калякін наступным чынам расказаў пра здарэньне: «Гэты гульнявы клуб знаходзіцца недалёка ад

майго дома. Досьці часта я прызначаю тут сустрэчы з пэўным людзьмі. Так было і на гэты раз. Я сядзеў у клубе

недзе хвілінаў 20-25, чакаў чалавека, як там з'явіўся журналіст БТ Юры Пракопаў з апэратарам. Пачалі задаваць нейкія пытанні. Гэта можа съведчыць толькі пра тое, што за мной мэтанакіравана сочаць. Прычым сочаць спэцслужбы ў супрацоўніцтве з тэлевізійшчыкамі».

ЗП

Андрэя Клімава арыштавалі

Съледчы менскай пракуратуры абвінаваціў Андрэя Клімава ў закліках да звяржэння існуочага ладу. Такія выбрыкі пракуроры ўбачылі ў артыкуле, апублікаваным на сайце Аб'яднанай грамадзянскай партыі, які сапраўды ўтрымлівае вельмі рэзкія выказваньні на адрас Лукашэнкі.

Съледчы абраў мерай стрыманьня для палітыка — арышт.

МБ

Пераносы працоўных дзён у красавіку

Урад Беларусі прыняў рашэннё аб пераносе рабочага дня з панядзелка 16 красавіка на суботу 14 красавіка і з панядзелка 30 красавіка на суботу 5 траўня. Адпаведная пастанова Савету міністраў (№420) прынята 2 красавіка 2007 году.

Нагадаем, 17 красавіка ў Беларусі адзначаюць Радуніцу, Дзень памінання памерлых. 1 траўня ў Беларусі — Свята працы.

Расея бярэ беларусаў хітрасьцю

«Россельхознадзор» стаўся прыладаю, з дапамогай якой расейцы абышлі толькі што, 23 сакавіка, падпісаныя пагадненныя аб адмене абмежаваньня ў гандлі.

Рассейскія вэтэрынары далі дазвол на пастаўку мяса толькі тром беларускім прадпрыемствам з 26 існуючых. Шчасльцамі сталіся Слуцак, Стоўбцы і Белавежа. Зь іх толькі Слуцкі мясакамбінат буйны.

Саўгас «Белавескі» спэцыялізуецца на гадоўлі і перапрацоўцы свінінай, стаўпецкі ня так даўно перабудаваны пад выпуск кілбасных вырабаў.

У лік абранных ня трапілі такія гіганты, як Гарадзенскі, Берасцейскі, Ваўкаўскі, Менскі, Бярозаўскі, Віцебскі, Барысаўскі, Бабруйскі мясакамбінаты.

У Расею ж выгадна пастаўляць ялавічыну, дый тое, пасыля студзеніскіх дзяржаўных падвышак цэнаў на закуп скасціны і падзеніні цэнаў на расейскім рынке прыбытковасць зьнізілася, нават часам аж да стратнасыці. Але ж усе камбінаты трымаліся за той экспарт, бо беларускі рынак перанасьчаны, а на заход дарогі пакуль німа.

Гаворка пра невыкананыне санітарных стандартоў на нашых прадпрыемствах, безумоўна, надуманая. Большасць зь іх мае міжнародны стандарт ISO 9001, якому расейцы «раптам» перасталі даваць веры.

Калі абмежаваньні ня будуть адме-

ненныя, страты чакаюць і нашу сельскую гаспадарку: пойдуць долу закупкі быдла, марожаныя туши будуць вісцець у лядоўнях мясакамбінату месяцамі. «Россельхознадзор» стаўся той прыладаю, з дапамогай якой расейцы абышлі толькі што, 23 сакавіка, падпісаныя пагадненныя аб адмене абмежа-

ваньня ў гандлі.

Доля беларускіх паставак складала на расейскім рыначку каля 6%. Яшчэ каля 12% ішло з Украіны. Астатнія мяса — гэта марожаныя туши аргентынскіх бізонаў і аўстралійскіх кенгуру.

Руслан Равяка

PHOTO BY MEDIAMIA.NET

Лукашэнка: Цяпер будзе мець значэньне толькі прыбытак

Кіраўнік краіны паехаў у рэгіёны, каб папярэдзіць пра спыненіне дзяржаўных датацый.

3-4 красавіка Аляксандар Лукашэнка праехаў па вёсках Случчыны й Берасцейшчыны. Ён наведаў Кацыль, Цімкавічы і Берасцьце.

З'явітаочыся да мясцовага кіраўніцтва, А.Лукашэнка асабліва тлумачыў, што з гэтага году галоўным і перастаюць быць валавыя паказчыкі. «Важна — прадаць атрыманую прадукцыю, і гэта прадукцыя павінна

быць прыбытковая без датацый дзяржавы. На дзяржаўныя датацыі нават не разылічвайце».

Паводле слоў А.Лукашэнкі, вытворчыя аб'екты ў вёсцы павінны выкарыстоўваць ня вуглевадародную сырavіну, а дровы і брыкет.

На будуць раскашаваць і аграгарадкі: А.Лукашэнка падкрэсліў, што ўтрыманыне аграгарадкоў мае ажыццяўляцца не за кошт бюджету, а на даходы прадпрыемстваў. А яны ж ня роўны... «Таму вытворчая сфера аграгарадкоў павінна развівавацца на меншымі тэмпамі, чым сацыяльная», — іншасказањнем загадаў ён.

Экспарт нафтапрадуктаў у студзені-лютым зьнізіўся на траціну

На 32,8% зьнізіўся экспарт нафтапрадуктаў у студзені-лютым проці мінулага года. За гэты час нафтапрадукцыі экспартавалі на \$720 млн. Прычынай зьніжэння экспарту нафтапрадуктаў сталі зьмены ў систэме паставак нафты з Расеі.

МЗС абмяжоўвае імпарт украінскіх тавараў

Міністэрства замежных спраў Беларусі пачало съледзтва, якое папярэднічае ўвядзенню мераў адносна імпарту ўкраінскіх тавараў.

На думку МЗС, рашэнне Ўкраіны абмежаваць увоз беларускага штучнага футра і ворсавага палатна неправамернае. Беларускіе съледзтва будзе скіраванае на тавары, сярэднегадавога аб'ём імпарту якіх не перасягае сярэднегадавога аб'ёму экспартных паставак штучнага футра і ворсавага палатна зь Беларусі.

МВ

ПАВАЛ
СЕВЯРЫНЕЦ

Дзень нараджэння съцяга

Павал Севярынец — у 1998—2004 лідэр незарэгістраванага «Маладога фронту». Асуджаны за арганізацыю акцыяў пратэсту пасля рэфэрэндуму 2004 году. Цяпер у высылцы ў Малым Сітне, на поўначы Полаччыны.

Вялікдзень у Сітне называють *Паскай*. «Паска сёлета 8-га, і ў нас, і ў каталікоў адна». Кажуць быццам і сапраўды пра нейкую *паску*, у сэнсе невялікую стужку (і адразу згадваюцца «Фенекі» на запясьцях нефармальнае моладзі ды бел-чырвона-белая паскі на велікодных рызах съвятароў). Дый значэнне ў съвята тут адпаведнае — ці то рыска ў календары, ад якой адлічваецца выходная Радуніца, ці то стужачка, якой перавяжуць букет «кошікаў», каб аднойчы прынагодна асьвяціць на Вербніцу, а потым захоўваць усё жыццё ў шуфлядзе сэрванту ўперашмешку зь ніткамі, гузікамі ды коркамі ад дарагога канъяку.

Паска — гэта абавязковое абл меркаванье, колькі «белай» і колькі «віна» назапашана да гулянкі; высьвятленыне, што гэта за прыкмета, калі ў такі дзень дождж, і штогадовы дзялякурны рогат наконт таго, хто як зьбіраецца «красіць яйцы».

Нават у адказ на традыцыйнае «Хрыстос уваскрос!» у Сітне рызыкуеш атрымаць агаломшанае: «Га?!..» Маўляй, і праўда?..

П'янка, бойка ды 12 страваў на стале тут існуюць цалкам паралельна зъместу

Вялікадня. Штосьці падобнае да тутэйшае Паскі можна назіраць у сучаснай Заходній Эўропе на Раство. Шалёны спажывецкі бум напярэдадні, камэді па тэлеку ўсе апошнія дні посту, румяны Санта-Клаус ды шчырае недаўменыне: навошта да такога цудоўнага съвята прымешваць рэлігію?

Як сказаў хтосьці з мудрых, «ніводзін зъмест няздолны супрацьстаяць форме, якая пагражае яго паглынуць».

Вось і на Дзень Волі ў Менску ўжо арганізоўваюць дзяржаўныя канцэрты «За независимую Беларусь!», і раптам аказваецца, што съследам за праспектам Скарыны, антыімпэрскай рыторыкай і беларускай літаратурай рэжым, бы ўдаў, ужо заглынае і 25 Сакавіка. Улада пасъядоўна надае сваю форму незалежніцкаму зъместу. Сацыялістычны лёзунг і сымбалі ўжо асвоены; ліберальныя дэкларацыі й «пераход на рынковыя прынцыпы» нават з Рассеяй — у наяўнасці; кансерватызм у выглядзе «патріотизму», клопату пра сям'ю і вось цяпер рассейскамоўнае «независимости» ажно буяе. А вось зъмест... I ў першым, і ў другім, і ў трэцім выпадку —

ХРОНІКА

29 сакавіка

Гарэцкага вазілі на допыт

Падчас знаходжання на Акреўцыіна, **Барыса Гарэцкага** вазілі на допыт у прокуратуру, дзе яму выставілі абвінавачванье па крымінальнім артыкуле за ўдзел у незарэгістраванай арганізацыі «Малады фронт». Барыс Гарэцкі, затрыманы 22 сакавіка і асуджаны на 12 сутак арышту, трymаў у турме галадоўку пратэсту.

30 сакавіка

Плаціце за ахову Курапатаў!

Аргамітэту дзеля ўшанаванья памяці ахвяраў сталінскіх рэпрэсіяў звязніцца да старшыні Менгарвыканкаму Міхаіла Паўлава, выказаўшы заклапочанасць станам Курапатаў і выпадкамі вандалізму ў дачыненіі да «лавы Клінтана». Намеснік старшыні абласной міліцыі сп.Шутаў адказаў, што УУС Менабрываючыому ні мае неабходных фінансаў, і «забяспечыць кругласуточную ахову комплексу Курапаты на бязвыплатнай аснове ні мае магчымасці».

Ператрус у доме фронтаўца

Да сябра Сойму Партыі БНФ **Уладзімера Кішкурны** звязліся чацвёра міліцыянтаў з панятымі і ордэрам на ператрус на падставе пошу-

ку наркотыкаў. Ператрус скончыўся канфіскацыйнай рэзографа, разака для паперы і 20 ўлётак «За Свабоду!».

На Казуліна ціск

Паводле словаў адваката Ігара Рынкевіча, адміністрацыя калёніі акказае пыхалягічны ціск на А.Казуліна. Зынволеным забаронена кантактаваць зь ім. Парушальнікаў пераводзяць у іншыя калёніі.

Мэдыкі прызналіся

Загадчыца восьмым аддзяленнем пыхіятычнай клінікі, дзе троі дні знаходзіліся **Крысціні Шацікава**, паведаміла, што апазыцыянэрку даставілі ў клініку міліцыянты з начірункам на прымусовую шпіталізацыю.

1 красавіка

Затрыманая дачка Шандаровіча

1 красавіка вечарам у падземным пераходзе на плошчы Якуба Коласа міліцыянты затрымалі **Крысціні Шацікаву**, прадстаўніка Беларускага Хэльсінскага камітэту **Андрэя Кіма** і грамадзянкы Расеі, дачку Віктара Шандаровіча — **Валяніцыну Чубараву**. Іх звязнавацілі ў расклейваньні налепак, дзе зъмішчалася віншаванье з Днём Дурня. Затрыманых даставілі ў

УУС Савецкага раёну і адпусцілі.

Напад на гомельскі офіс БНФ

Каля 22-й невядомыя напалі на офіс Гомельскай арганізацыі Партыі БНФ, што ў прыватным доме яе старшыні **Анатоля Паплаўнога**. Хуліганы вырвалі фортуку на кухні, раскідалі кветкавыя вазоны і зруйнавалі альтанку.

2 красавіка

Дашкевіча перавялі на тартак

Палітвязень **Зьміцер Дашкевіч** пераведзены ў другі атрад і накіраваны працаўцаў на лесапільні ўчастак. Пра гэта бацькы актыўіста даўедаліся зь яго лістоў. На лідэра «Маладога фронту» ўжо наклалі чатыры дысцыплінарныя пакаранні, што зъменшыла ягоныя шанцы на дэтэрміновае вызваленне праз амністыю.

Праваабаронцаў высыляюць

Магілёўскі праваабарончы цэнтар ды мясцовая філія БХК атрымалі ад управы маёмысці гарвыканкаму прапанову скасаваць дамову на арэнду памяшканья. Матывація — арганізацыі парушылі ўмовы арэнды. Згодна з паведомленнем, субарандатару фісу — дабрачынная грамадзкае аўтаданыне «Водгук» — займае памяшканье без адпаведнага дакументальнага

хроніка

унутры пуста. Фальшыўкі.

Апазыцыі, у якой забіраюць і праграмны «дабрабыт», і «сацыяльную справядлівасць», і «дзяржаўную самастойнасць», і ідэі рынку, застасцца толькі адно апірышча. Маральны каштоўнасці. Вера. Мова. Праўда.

У Сітне, вясновым велікодным Сітне востра разумееш: найболей Беларусі патрэбны не выбітныя эканамічныя праграмы, ня новыя замежныя сябры і нават ня іншая канструкцыя ўлады. Патрэбны іншы зъмест. Корань праблемы — не ў чыноўных галовах, а ў народных сэрцах. I галоўная мяжка паміж РБ і Беларусью праходзіць ужо не па лініі «рынак/сацыялізм», «прэзыдэнцкая/парламэнцкая рэспубліка», «Захад/Усход», а паміж хлуснёй і праўдай, бязъвер'ем і верай, нянявісцю й любоўю, расейскім матам і беларускай мовай і, урэшце, паміж д'яблам і Богам.

Вось чаму апазыцыя духу — адзіны шлях, які вядзе да перамогі. I вось чаму сёньняшняму дэмакратычнаму руху так патрэбны беларускі патрыёты й беларускія вернікі.

Цяпер касцяк такога духовага супраціву пачынае складвацца вакол руху Аляксандра Мілінкевіча.

Натуральная, што апазыцыя зъместу мусіць, як той казаў, адпавядзець. Быць еднай, адказнай і дысцыплінаванай. Выконваць сваё слова. Вырашаць праблемы без унутраных свараў. Размаўляць па-беларуску. Жыць па-Божаму. Верыць.

«Нешта небагата народу выйшла сёлета на 25 Сакавіка, — паскардзіўся ў размове адзін партыец. — А рэкламы ж было болей, чым летасць!» Вядома, куды тыя дзясяткі тысячаў з плошчы Каліноўскага падзеліся, — цэлы год чакалі ад апазыцыі абяцаных дзеяньняў і з прыкрасыцою назіралі за працэсам міжсбонных разборак.

Дык хопіць формы — пустых дэкларацыяў, урачыстых паседжанняў і новых квяцістых упаковак усё тых жа хаўрусаў.

Час вяртаща да зъместу.

Якраз цяпер, у сэнсавай паўзе пасыля Дня Волі, момант ісціні для апазыцыі надыходзіць зь неспадзянай нагодай зъ Вялікаднем, што сёлета якраз супадае ва ўсіх канфесіяў. З найвялікшым беларускім святым.

Вялікдень — дзень Уваскращэння Хрыста.

Гэтаксама Вялікдень — гэта дзень нараджэння нашага сцяга. Белая пахавальная палатніна з крывёю ўкрыжаванага Ісуса засталася чалавецтву 2000 гадоў таму і ўзынімалася ў сэрцы Эўропы і Вялікім Княствам Літоўскім, і Беларускай Народнай Рэспублікай, і Беларускім Народным Фронтам як сцяг пермогі Божай над злом. Знак троюмфу Свабоды, Праўды й Справядлівасці.

Хрыстос уваскрос!

Калі ў двух слоўах — у гэтым і ёсьць зъмест нацыянальнага абуджэння.

в.Малое Сітна

Корань
праблемы — не
ў чыноўных
галовах, а ў
народных
сэрцах.

ХРОНІКА

рашэння ўпраўлы маёмыцы і ЖЭУ №20. Пра-
ваабаронцы кажуць пра беспадстайнасць прэ-
тэнзіяў.

Тыдзень таму бяз офісу засталася мясцовая філія Партыі БНФ. Управа юстыцыі адмовіла-
ся падаўжыць дамову на аренду.

Чарговая справа праці Клімава

Пракуратура пачала крымінальную справу супраць былога дэпутата Вярхоўнага Савету 13-га склікання і прадпрымальніка **Андрэя Клімава** за паклён на Аляксандра Лукашэнку. Падставай стала публікацыя А.Клімава на інтэрнэт-сайце **Аўдзіянт** грамадзянскай партыі пад загалоўкам «*Revolution forever* або Як правільна разьбіраць цыганскага кабана ў год свініні».

Актыўіста арыштавалі на 7 сутак

У судзе Ленінскага раёну адбыўся разгляд справы Антона Усьцімчука, якога прэзвіты ўна затрымалі яшчэ 24 сакавіка ды зьмясьцілі ў ізолятар часовага ўтрымання на двое сутак. Хлопцу закідаюць парушэнне артыкулу 17 ч.1 Адміністрацыйнага кодэкса. Тыдзень таму юнак заявіў, што справа мае палітычны характар ды запатрабаваў адваката, з-за чаго разьбіральни-
цца перанесьлі. Але А.Усьцімчук усё адно атрымаў сем сутак арышту. З будынку суду хло-

пец адправіўся дахаты, бо не знайшлося ніводнага канвойнага. Цяпер хлопец, якому застасцца адсядзець яшчэ пяць сутак, чакае позыву яшчэ раз наведаць магілёўскі ізолятар часовага ўтрымання.

Яшчэ адзін прысуд у Магілёве

Адбыўся суд над актыўістам моладзі БНФ **Магілёва Яўгенам Суворавым**. Хлопец затрыманы 31 сакавіка і адвінавачаны ў дробным хулігансстве. Яўген Сувораў атрымаў сем сутак турэмнага зняволення. Пяць сутак адведзена для аблікарджвання прысуду.

3 красавіка

Андрэя Клімава арыштавалі

Пракуратура Менску адвінавачіла **Андрэя Клімава** ў закліках да звяржэння існуючага ладу. Андрэя Клімава зъмясьцілі ў съедынені ізолятара на вул. Валадарскага, дзе ён будзе знаходзіцца да суду.

Клімаву інкримінаваць злачынства, прадугледжаны артыкулам 361 Крыміналнага кодэкса «Заклікі да дзеяньняў, скіраваных на нахісанне школы зънешніх бясьпецы Рэспублікі Беларусь, яе суверэнітэту, тэртыярыйнай недакальнасці, національнай бясьпецы і аба-

роназдольнасці». А.Клімаў адвінавачваецца па ч.3 артыкулу: «публічныя заклікі да захопу дзяржаўнай улады, або гвалтоўнага зъянення канстытуцыйнага ладу Рэспублікі Беларусь, або здрады дзяржаве, або зъдзяйсьненныя тэрарыстычнага акту або дывэрсіі, ці зъдзяйсьненныя іншых дзеяньняў, скіраваных на школу зънешніх бясьпецы Рэспублікі Беларусь, яе суверэнітэту, тэртыярыйнай недакальнасці, національнай бясьпецы і абароназдольнасці або распаўсюд матэрыялаў, якія ўтрымліваюць такія заклікі з выкарыстаннем СМІ». Клімаву паграхае зънаволенне ад двух да пяці гадоў.

Выганяюць з заняткай за надпіс «За свабоду» на майцы

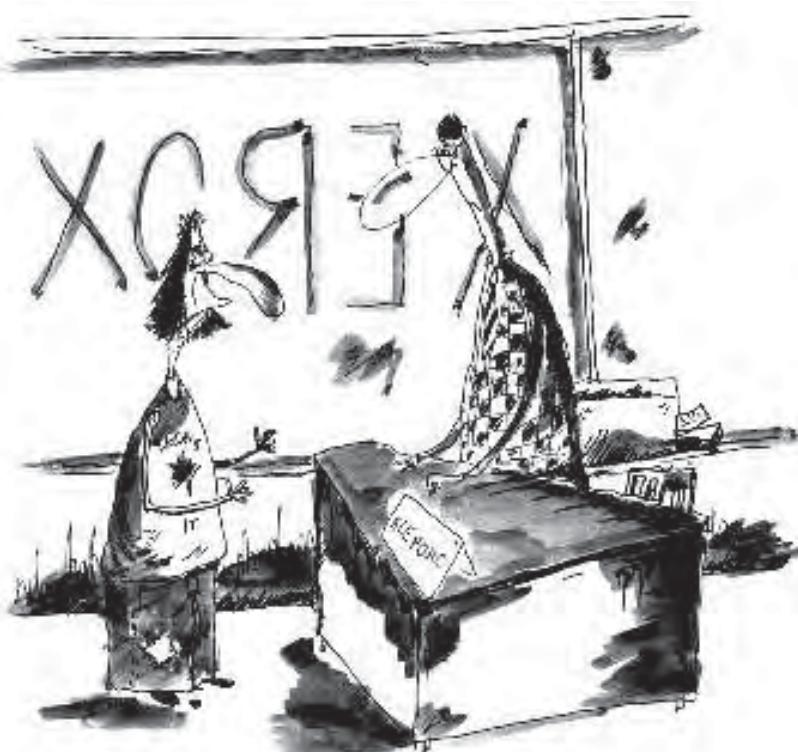
Дырэктар гімназіі №2 г. Барысава Пётар Васькоўскі пагражае на выдаць атэстат моладзеваму актыўісту **Мацвею Бяляю**. Актыўіст прыйшоў на заняткі ў саколцы з надпісам «За свабоду!». За гэта дырэктар школы выгнаў яго з уроку эканомікі, які ён выкладае. Васькоўскі заявіў, што «школа — установа дзяржаўная». Бяляй «выступае супраць дзяржавы». Дырэктар прыграіў, што калі вучань ня здыме «капліцічную» байку, ён выкліча міліцыю.

...асьвятляльныя палоскі
на мундзірах
службоўцаў МУС мелі
практычны сэнс.

— Дзядзька, я недзе там
сто рублёў згубіў. Не
пасьвеціце?

...улады сапраўды
пропагандавалі ідэі
рэнтабельнасьці
агарнага сэктару
сярод сялян.

...апарат рызограф, які быў канфіскаваны ў актыўіста БНФ падчас
антынаркатычнага рэйду, меў дачыненне да вырабу наркатычных
рэчываў.

— Рызограф! Можа, табе яшчэ прынтар з гашышам?! На жаль, малады
чалавек, капіявальную тэхніку мы можам прадаць, толькі калі вы пакажаце
даведку ад нарколяга.

Пра трагедыю ў Самалі зь першых вуснаў

На форумах сайту avia.ru праходзіць абмеркаванье катастрофы беларускага самалёту ў Самалі. Абмеркаванье не пачалося ад першых паведамленняў пра падзенныя ИЛ-76 і працягваецца па сёньня.

Часам менавіта на форуме зьяўляліся самыя апэратыўныя паведамленыя пра трагедыю. Нехта проста на форуме даведаўся, што ягоны бацька не аказаўся на борце самалёту, іншым шанцуе меней.

Форум стварае яснае ўражаныне, чаму і зъ якой прычыны беларускія авіятары лётаваюць у Афрыку, Ірак, Аўганистан. Як кажа сын аднаго з такіх лётчыкаў: «Наши бацькі і знаёмыя лётаюць туды

толькі з адной прычыны — галеча ў нашай «лобімай краіне». ИЛ-76 болей не пускаюць на рэйсы ў Эўропу, таму, каб не згубіць прафесіяналізму, лётчыкі згаджаліся на самыя рызыкоўныя рэйсы. Абы не сядзець бяз справы, абы не згубіць уменньня.

Іншы фарумлянін піша: «Жахліва горка ўсьведамляюць тое, што людзі, якія аддалі палётам усё сваё здароўе і нават жыццё, пасля съмерці нікому не патрэбныя. Ды і пры жыцці таксама. Праз незапатрабаванасць тут людзі кідаюцца куды заўгодна. А ці ня можна ў роднай дзяржаве забясьпечыць годнае жыццё?»

Трэці кажа, што за гэты па-

лёт яго бацька атрымаў бы мізэрныя 32 даляры. Амаль усе абураюцца, што ў краіне не была аўсяўленая жалоба, а дзяржаўныя СМИ замоўчаваюць усе падрабязнасці здаўнення.

Большасць удзельнікаў форума самі былія ці дзеисціны лётчыкі. Яны не па чутках ведаюць, што такое трапляць у экстрамальныя сітуацыі. Многія лётальні ў Афрыку, былі пад абстрэламі ў тым жа Самалі, Угандзе, Танзанії. Усе сыходзяцца ў меркаваныні, што ўдзельнікі экіпажу былі сапраўднымі прафесіяналамі, якія шчыра і самааддана, а часам нават фанатычна рабілі свою справу.

З абмеркаваньняў можна даведацца пра асабістасць жыцьцё шмат каго з загінулых беларусаў. Бо ў форуме бяруць удзел у тым ліку і найбліжэйшыя сваякі, сябры, аднакляснікі і аднагрупнікі беларускіх лётчыкаў. Хто, калі не яны, найлепш могуць расказаць пра сваіх блізкіх. Аказваецца, некаторыя члену экіпажу, мусілі ляцець у Хартум, але ў апошні час пляны зьмяніліся...

Таніна піша: «Напярэдадні вылету Іван Габ быў у гасці ў сям'і маёй сяброўкі, расказаў, што ляціць у Самалі, прасілі не ляцець. Іван запэўніў, што хутка вернецца і ствараў пляны на будучыню...» У большасці засталіся непаўнолетнія дзеці. Для Арцёма Сыгучова гэта была ўвогуле першая камандзіроўка. Прыводзяцца слова ўжо немаладога Міхаіла Баглова: «Я жыву душой, пакуль я працую, вельмі прыемна адчуваць, што ты патрэбны».

**Зыміцер
Панкавец**

Абмеркаваны на форуме працягваюцца і цяпер. Пачытаць абмеркаванье ці прыняць у ім удзел можна тут: http://www.avia.ru/forum/4/6/93487099522042505261174664846_1.shtml

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Радзіма развязвіваеца з лётчыкамі.

Нямігі бетонныя берагі

Правы бок вуліцы з гандлёвым домам «На Нямізе» застанецца ранейшым, а левы, дагэтуль пусты, адноўць у стылі XIX стагодзьдзя. Такое рашэнне прыняла рэспубліканская навукова-метадычная рада ў пытаннях гісторыка-культурнай спадчыны пры Міністэрстве культуры.

Часткова гэты праект ужо реалізаваны — ад праспекту Пераможца да вуліцы Камсамольскай. Забудаваць пуст-

ку між Камсамольскай і Гародзкім Валам даверылі «Творчай майстэрні архітэктара Дулевіча».

Калі ўзнаўлялі ўчастак да вуліцы Камсамольскай, стылізаваны пад архітэктуру пазамінулага стагодзьдзя дамы паднялі на плятформу, пад якой разміясціўся паркінг. Паводле праекту Генадзь Дулевіч, паркінг пойдзе пад зямлю.

Сам Генадзь Дулевіч кажа, што ня ставіў мэтай узнавіць

буліцу ў яе першапачатковым выглядзе. «Ранейшай Нямігі ўжо ніколі ня будзе. Яна загінула пад нажом урбанізацыі ў 70-я гады. Я прапаную архітэктурную фантазію «па матывах» ранейшай Нямігі, якая «прымірыцца» стары горад з новым».

Буліца Рэвалюцыйная становішчена пешаходнай: падняцца на яе з Нямігі можна будзе па лесьвіцы ці эскалітары.

**Паводле
«Советской Белоруссии»**

3П

Лёлік Ушкін стварыў украінскі варыянт «Навінак»

Анархіст і сталі аўтар «НН» Лёлік Ушкін стаў рэдактарам украінскага палітычна-сатырычнага часопісу «Парафас.инфо». На презентацию ў кіеўскую кавярню «Кватэра бабуіна» сабралася багата людзей, былі й депутаты Вярхоўнай рады.

Часопіс будзе працягваць традыцыі беларускіх «Навінак», а распаўсюджвацца ў парламэнце, Адміністрацыі прэзыдэнта, кабінэце міністраў Украіны, зь іх жа «Парафас» і зьбіраеца сыцябацца. Выданыне ня мае сталага финансавання, таму невядома, зь якой пэрыядычнасцю будзе выходзіць.

Таямніца Андрушовіча

Пры канцы сакавіка ў харкаўскім выдавецтве «Фоліо» выйшаў новы роман Юр'я Андрушовіча «Таямніца». На красавік заплянаваныя вялікі проматэр на 10 гарадах Украіны ў падтрымку кнігі. Гэты «раман у інтэрв'ю», вытганчана і захапляльна пабудаваны на асабістых успамінах аўтара пра сучаснае і мінулае, прысьвечаны гадам ягонага дзяцінства і юнацтва, падарожкам па Эўропе, творчасці і страчанаму часу, кахранню і съмерці, вечнаму і хуткаплыннаму.

Насуперак назыве, у «Таямніцы» аўтар зрывае заслону з усіх таямніц, больш чым шчыра распавядае пра сваё жыццё, ад ранняга дзяцінства да сённяшняга дні.

Тэкст напісаны ў выглядзе сэрый інтэрв'ю аўтара нейкаму часопісу, які неў-

забаве гіне пры загадковых абставінах. Аўтар выступае галоўным героем, іншыя пэрсанажы кнігі — рэальныя людзі. «Наставіў нейкі такі час, падышла жыцьцёвая хвіліна, калі паўстала неабходнасць у чымсьці акурат такім...», — камэнтует Андрушовіч выбар жанру сваёй новай кнігі.

Андрушовіч адкрыта апісвае баўленыне часу літаратурнай тусоўкі зь бясконцымі застольлямі, з алька-голем ды паленнем травы, называючы гэта «праўдаю жыцця».

Новы твор Андрушовіча

арыгінальны як формай, так і зъвестам. Жанрава гэта штосьці сярэдняе між споведзьдзю і аналітычнымі мэмуарамі.

Адразу пасля выходу кнігі Юры Андрушовіч адпраўляецца ў прома-тур, які стартуе 4 красавіка ў Харкаве. «І трэба ж, такое супадзеньне, — признаўся Андрушовіч. — У майм тэксціце згадваецца цягнік, якім я аднойчы ўчначы вітаюся, Вужгарад-Харкаў, і наш тур пачынаецца ў Харкаве, а Вужгарад — апошні горад».

«Таямніца» ўжо перакладаецца на німецкую, падпісаная таксама дамова на расейскамоўны пераклад.

АК паводле ўкраінскай прэсы

Кніга лёсаў эміграцыі

У кнізе сабраныя 73 успаміны дзеячаў беларускай дыяспары з усяго сьвету — тых, хто пасъялі 1944 г. апынуўся на заход ад свае радзімы.

Ідэя кнігі, паводле словаў аўтара, ўзыняла досыць нечакана. «Каталізаторам стаў мой сябар Барыс Кіт — першы прадстаўнік вясна-палітычнай хвалі беларускай эміграцыі, з якім мне ўдалося навязаць цесны контакт. Тады я не плянаваў выданьня цэлай кнігі, прысьвежанай эміграцыі. Мэтай было напісаныне газэтнага артыкулу».

Аўтар тэлефанаваў у Англію й Канаду, Аўстралію й Аргентыну, Чехію й Польшу, па некалькі гадзін размаўляючы з адным суразмоўцам. У выніку за паўтары гады былі сабраныя дзесяткі тэкстуў: з ЗША — 30 успамінаў, з Аўстраліі — 12, з Канады — 11, з

Вялікабрытаніі — 6, з Нямеччыны — 4, з Польшчы і Бельгіі — па 3, з Аргенціны, Францыі, Чехіі, Швейцаріі — па 1.

Сярод герояў кнігі — Надзея Касмовіч, Барыс Кіт, Міхась Лужынскі, Ганна Мерляк (жонка Каастуя Мерляка), Барыс Рагуля, Вітаўт і Вера Рамуки, Эміграція Рыжы, Язэп Сажыч, Юры Туронак, Анатоль і Іван Храноўскія, Антон Шукелойц. Асобным блёкам зьмешчаныя «Успаміны Барыса Кіта пра вядомых людзей».

Раней выходзілі падобныя кнігі, дзе былі сабраныя успаміны ці нарысы пра дзеячаў эміграцыі (напрыклад, Леанід Пранчак «Беларуская Амэрыка» і Таціяна Антонава «У землякоў за акіянам»). Аднак кніга «Паваенная эміграцыя» ў некалькі разоў большая. Па-другое, аўтар, Аляксандар Адзінец, імкнуўся запісваць ня толькі вядомых

**Адзінец
Аляксандар.
Паваенная
эміграцыя:
скрыжаваныні
лёсаў: зборнік
успамінаў.**
Менск:
Медысонт, 2007.
— 704 с.
(Бібліятэка
«Бацькаўшчыны»).
Кніга 11).

дзеячаў.

Кніга магла быць значна большай. Але на кожную згоду на інтэрвю прыпадала па адной адмове.

«Хапала ўсяго, — згадвае Аляксандар Адзінец, — і мэтадычнага кідання слухаўкі пасъяля аднаго толькі вітання па-беларуску, і рэзкіх адмоваў запрасіць мужа (ці жонку) да тэлефону, і авбінавачваньняў аўтара, што ён замалады, дый увогуле — «дзе гарантывя, што Адзінец — гэта яня Ваш псеўданім».

У томе зьмешчана больш за дзве сотні фатадымкаў, большасць зь якіх друкуецца ўпершыню.

Зрабіць другую такую кнігу ў найбліжэйшыя дзесяцігодзьдзі наўрад ці ўдасца. Старое пакаленьне эміграцыі імкліва адыхаць. Так, за час працы над кнігай адышлі ў лепшы съвет чатыры апытана: Франціш Бартуль, Мікола Латушкін, Янка Раковіч, Барыс Рагуля.

Аляксандар Адзінец пасыпей зрабіць вялікую працу.

Шукайце кнігу ў кнігарнях, незалежных распаўсюдніках.

Алег Гардзіенка

**Аляксандар
Адзінец**

нарадзіўся ў 1980 у Менску. Шэсцьць гадоў адпрацаваў штатным супрацоўнікам спартовай газеты «Прэссбол». Ад 2003 г. живе ў Нямеччыне. Супрацоўнічае з шэрагам грамадзка-палітычных і музычных выданьняў, у прыватнасці, з «Нашай Нівай» і «Салідарнасцю». На фота зьлева.

IN MEMORIAM

Сяргей Вітушка пра Аляксея Анішчыка

У Вільні ва ўзроўніце 95 гадоў памёр найстарэйшы беларускі пісьменнік Аляксей Анішчык.

Ён нарадзіўся ў 1912 годзе на Наваградчыне, дзе пазней працаў вёсляў настайнікам у слыннай Беларускай гімназіі.

Яшчэ ў маладосці ён пачаў пісаць вершы (псэўданімам абраў сабе назыв горкай кветкі — Чэмер), але выдаць свае кнігі змог, толькі калі счэзла цензура. У 1990-ыя гады, жывучы ў Вільні, Аляксей Анішчык выдаў некалькі кнігіў вершаў і успамінаў («Мондзінская баляды»,

«Жыццё жывім належыць», «На-ваградзкая беларуская гімназія», «Сяргей Хмара», «Выбраныя Богам»). Летасць выйшла яго аўтабіографія.

Аляксей Анішчык вядомы не толькі як літаратар, але і як дзеяч нацыянальнага адраджэння, якому хапіла мужнасці ў 1944 годзе на Другім Усебеларускім Кангрэсе выступіць з прамовою супраць сва-вольства жаўнераў АК (яго выступ абарвалі арганізатары Кангрэсу).

Пазней савецкая ўлада клясыфіка-вала гэты выступ як здраду і вынесла яму смяротны прысуд, які замянілі на 25 гадоў лігераў.

У 1989 годзе ён вітаў удзельнікаў Другога Вальнага Сойму ў Вільні ад імя віленскай інтэлігенцыі. Падчас Сойму, на якім была заснаваная Канфэрэнцыя беларускіх моладзевых суполак, і адбылася наша першая асабістая сустрака. Гэтын савецкія газеты з'місьцілі здымкі, на якіх мы вітаемся, і падпісалі іх: «Абдыкі з паліцаем».

Характарам Аляксей Сыцяпанавіч быў незвычайны: зусім незласкі, ён ніколі не наракаў, але надта раздаваўся чужым поспехам, усіх на-вокал лічыў цудоўнымі, прыліпваў і

таленты, ды і сам таму ніколі не пачуваліся лішнім у такім асяроддзі.

У Аляксея Анішчыка засталася багатая бібліятэка і рэдкі архіў. Нашчадкам будзе адкупль даведацца пра беларускі нацыянальны рух мінулага стагодзьдзя.

Сяргей Вітушка

Як палітыкі съяткуюць Вялікдзень?

Аляксандар Мілінкевіч, лідэр апазыцы: «Ведаеце, я ўжо ў сераду адпусціў людзей з офісу, каб яны падрыхтаваліся да съята. Сам зъбіраюся аб'ехаць багата вёсачак на Гарадзенскіне, каб прыбраць магілы сваіх дзядоў і прадзедаў. Сам Вялікдзень сустрэну ў Берштах, разам з жонкай. На жаль, з Польшчы, з вучобы ня змогуць прыехаць дзеци. Добра, што ў гэтым годзе супалі і каталіцкі, і праваслаўны Вялікдзень. Я праваслаўны, мая жонка католічка».

Сяргей Калякін, лідэр ПКБ: «Ніяк. Я чалавек няверуючы. Да кладней будзе сказаць, няверуючы ў Бога, таму і

Вялікдзень ніяк не съяткую».

Анатоль Лябедзька, старшыня АГП: «Лічу Вялікдзень сямейным съятам, на якое зъбіраюцца толькі самыя блізкія людзі. Гэтым разам, як звычайна, з сям'ёй паеду да бацькоў на Стайпеччыну. У мяне рэлігійная сям'я, Вялікдзень съятковалі і за савецкім часам. Асабліва набожная была мая бабуля, якая, на жаль, ужо памерла, яна празьбыла 97 гадоў. Пасправую на пярэдадні трапіць у царкву».

Юрась Белен'кі, намеснік старшыні КХП-БНФ: «Для мяне і маёй сям'і Вялікдзень — гэта адно з найвялікшых съятаў. Звычайна ў гэты дзень я іду ў царкву, я належу

да эвангелічнай царквы. Пасылья вяртаюся дадому, накрываюць багаты стравамі стол, але безъ сырнога, молімся. Вось так я звычайна адзначаю Вялікдзень, але баюся, што ў гэтым годзе якраз так не атрымаецца, бо я атрымаў запрашэнне ад пастара Эрнста Сабілы прыняць удзел у съяткованыні ў Асіповічах. Хутчэй за ўсё, адпукнуся на гэту пропланову».

Сяргей Касцян, дэпутат Палаты прадстаўнікоў, Кампартыя Беларусі: «Шмат гадоў традыцыя адзначаю Вялікдзень. Праводжу гэтае съята дома, у коле сям'і. А дзясятай раніцы ў нас пачынаецца сънеданыне, з усімі ат-

рыбутамі съята. На стале звычайна стаіць съвечка, молімся, жонка пячэ пірагі. Калі ёсьць час, то заўсёды хаджу ў царкву, калі-нікад нават на ўсяночную».

Аляксандар Вайтовіч, былы сыпікер Савету Рэспублікі: «На Вялікдзень я традыцыяна еду ў сваю родную вёску Рачкевічы (Капыльшчына). У нас у вёсцы на Вялікдзень усе ідуць на могілкі, прыбраюць іх, папраўляюць. Пасылья крыху выпіваю, ямо чырвоное яйка».

Юрась Губарэвіч, Партия БНФ: «Традыцыяна Вялікдзень адзначаем у коле сям'і. Ходзім на белаазёрскую могілкі, там пахаваныя мае дзядуля з бабуляй, а таксама бацька. Пасылья съяточны стол, з яйкамі, булкамі і ўсім астатнім, як належыць. У царкву на ходзім, бо няк ня склася ў нашай сям'і такая традыцыя».

Апытаў Зыміцер Панкавец

Фарбаванае яечка

Асноўны сымбал съята Вялікадня (Вялікі, Пасхі) — фарбаванае яйка. Яно зъяўлялася знакам жыцьця і ўваскрасення. Яйкамі, асьвячонымі ў царкве ці касцьёле, разгаўляюцца, распачынаючы велікодны стол. З царкве вярталіся як мага хутчэй, бо, згодна з народным павер'ем, хто раней пачне разгаўляцца, таму будзе ў гэтым годзе ўдача ў яго справах і добрае здароўе.

Каравай

4 шклянкі муки, 3/4 шклянкі цукру, 1/2 шклянкі вяршкоў, 5 жаўткоў, палова бруска масла, 70 г дражджэй, ванілін, 50 г разынак, жаўток і вяршкі для глязуравання караваю.

Рашчыніць дрожджы з лыжкай малака і лыжкай муки. Жаўткі перацерці з цукрам, растапіць масла. Муку зъмяшаць з рошчынай, жаўткамі і цёплымі вяршкамі. Вырабіць цеста і пад канец дадаць топлене масла і ванілін. Схаваць цеста ў цёплым месцы і пакінуць падрастасць.

Сфармаваць каравай, аздобіць яго рэштаю цеста, паліць жаўтком, зъмяшаным з вяршкамі. Выпікаць 20—30 хв. пры тэмпературе 140 градусаў.

Каўбаса ў цесьце

500 г варанай каўбасы, 2 яйкі, 150 г муки, 0,75 шклянкі малака, алей для смажанья, соль.

Муку, жаўткі разъмяшаць з малаком, дадаць соль і ўзыбітыва бялкі. Каўбасу нарэзцаць кружкамі таўшчынёй 1 см. Кружкі апускаюць у цеста і смажыць з абодвух бакоў на алеі.

Падаць з салаткай з гародніны або тататным соусам.

Сывініна, запечаная з бульбай

800 г сывініны, 2 ст. лыжкі тлушчу, 2 цыбуліны, 12 бульбін, соль, кмен.

Мяса (адным кавалкам) пасыпаць сольлю, перцам, абсмажыць з усіх бакоў на моцна разагрэтым тлушчу. Перакласці на бляху, уліць тлушчу, што застаўся ад смажаньня, пасыпаць кменам, дадаць нарэзаную кружкамі цыбулю, 3—4 ст. лыжкі вады і паставіць у духоўку. Запякаць, паліваючы сокам, які ўтварыўся (калі трэба, дадаць ваду), да таго часу, пакуль мяса дойдзе да напаўгатоўнасці.

Бульбіны прыкладна адноўлькавай велічыні абabraць, памыць, пасыпаць сольлю і пакласці на бляху разам з мясам і, працягваючы паліваць, запякаць да гатоўнасці.

Гатавае мяса тонка нарэзцаць,

абкласці запечанай бульбай. Падаць з кіслай капустай.

Бярозавік

5 л бярозавага соку, 30 г ячменю.

Бярозавы сок заліць у драўляную бочачку, паставіць у цёмнае халаднаватое месца. Праз 2—3 дні, калі сок трошкі закісьне, дадаць ячмень, падпражаны на блясе, або жытнія сухары, дадаць пастаяць яшчэ суткі, працадзіць.

Аналягічным чынам гатуецца і кляновы квас — кляновік.

Медавуха

5 л вады, 300 г мёду, 10 г дражджэй.

Мёд разам з сотамі разьвесыці ахалоджанай гатаванай вадой, заліць у невялікую драўляную бочачку. Дадаць дрожджы, разьведзеныя ў цёплай вадзе, перамышаць. Вытрымліваць у халаднаватым месцы 6—8 дзён.

І вядома ж, хрэс

Перацёртыя на дробную тарку карані хрэну зъмешваюць з сырым цёртым бураком. Бурак дае колер, хрэн — сілу. Гэта найпершая велікодная прыправа да мясных страваў.

Каханьне ў вёсцы пракажоных

Ёана 53 гады замужняга жыцьця штодня карміла мужа з лыжкі, бо ён, скалечаны праказай, ня мог есьці сам. Сёння старая жанчына дажывае свае дні ў румынскай вёсцы разам з 23 іншымі пракажонымі. Рэпартаж з апошняга паселіща пракажоных у Эўропе.

Мініятурнай Ёане 81 год. Яна сядзіць перад сваёй маленкай хаткай-пяцісценкай. Ѕяля хадзіць, бо праказа адабрала ў яе ступакі і пальцы на руках. А таксама пашкодзіла галасавыя звязкі, і таму ў Ёаны пісклявы голас.

Гасцей яна вітае вельмі сардочна, аднак рукі не падае, бо хоць хвароба і ня надта заразная, контакт з адкрытымі рантамі пракажоных для іншых небяспечны.

Маленкай бабулька любіць, калі да яе прыходзяць, а пра вёску на ўскрайку балотаў дэльты Дунаю ведае ўсё, бо жыве там ужо 65 гадоў. Хвароба пачалася ў яе з няянінных плямаў на твары, захварэла таксама яе маці. Калі Ёана было 16, у абедзівую выявілі праказу. Разам яны трапілі ў апошні на нашым кантыненце лепразорый.

У калёнії Ёана пазнаёмілася са сваім мужем Калінам.

— Мы з самага пачатку хадзілі мець уласны дом і ўрэшце яго збудавалі. Абсалютна самастойна — з гонарам распавядае Ёана, узгадваючы, што яны не хадзілі жыць у белых карпусах, што пабудавала для іх дзяржава.

У лепразорыі яны жылі вельмі сціпла. Урад забяспечваў ежу й лячэнне, а таксама плацоў зусім маленкую пэнсію, на якую дом не збудуеш. «Жылося цяжка, таму мы пачалі разводзіць жывёлу, у нас былі сваё малако і яйкі. Даводзілася эканоміцца».

Сёння ў двух маленкіх пакоях ейнай пабеленай хаткі пануе ідэальны падрадак, а сцены ўпрыгожваюць сямейныя фатаздымкі. Ёана клапоціцца пра кожную дробязь, а капялюш, перавязаны густоўным бантам, што ляжыць на яе дасканала засыцеленым ложку, нагадвае, што калісці яна была вельмі элегантнай жанчынай.

Жыцьцё пад наглядам

Да размешчанага ў даліне паселіща Ціклешт не вядуць аніякія паказальнікі. Калёнія была створаная ў XIX ст., а ў

часы камунізму румынскія ўлады прыбрали яе назуву з мапаў. Праказу тады трэба было хаваць як сарамливую хваробу, прыкмету галечы.

Нават і цяпер у аточаную вінаграднікамі вёску на ўсходзе краіны, што ляжыць за 35 км ад гораду Тульча, вядзе толькі адна вузкая дарога. У слынны чарнаморскі курорт Канстанца адтуль больш за дзьве гадзіны язды на машыне.

На першы погляд пасёлак падаецца абсалютна звычайным. Пра тое, што гэта ня так, нагадвае збудаваная ў цэнтры печка для спальвання перавязак.

Да падзеньня камунізму ўсе румынскія пракажоныя замыкаліся ў вёсцы на ававязкове чатырохгадове лячэнне. Пазней да канца жыцьця яны патраба-

Хоць і ня бачыў, Калін кожную пятніцу навобмацак ішоў некалькі кілямэтраў у бліжэйшую вёску, каб забраць дачку Домніку са школы.

.....
валі сталай апекі. У першую чаргу штодзённай зьмены павязак. Да 1954 г. пракажоныя ня мелі права пакідаць калёнію Ціклешт, пасыля гэта стала магчыма толькі са згоды лекара.

Лепразорыі [ад лац. Lepra — праказа], што пачалі ўзьнікаць ужо ў IV ст. н.э., ахоўвалі здаровых людзей ад хваробы. Сёння на яе ўсё яшчэ пакутуюць 15 млн. чалавек на сьвеце, аднак, калі ў пацыента выявіць хваробу на ранній стадыі, яго можна вылечыць за невялікія грошы, недзе за 10 даляраў.

Большасць з апошніх на нашым контыненце 24 пракажоных жывуць сціпла ў белых, даўгаватых карпусах. Кожны пакойчык мае свой уваход, у пакой ложак ды, лічы, і ўсё. Санітаркі дбаюць пра тое, каб пацыенты мелі чистую пасыцелю і ўсё, у чым маюць патрэбу.

На шчасьце, галеча, што панавала ў вёсцы ў часы камунізму, засталася ўжо ў мінулым. Нядаўна за грошы з Эўразійскага адреставалі амбуляторию, дзе зъмяняюць павязкі, і абсталявалі сіяцтліцу, дзе ёсьць спадарожнікавая тэлевізія і кандыцыянер.

Цяпер пракажоным найбольш не хапае сямейнага цяпла. Для часткі з іх, напрыклад, 42-гадовага Грыгора Грыгорава, які трапіў у калёнію ў 13 гадоў, лепразорый стаўся высылкай і зруйнаваў былое, нармальнае жыцьцё. Аднак нехта знайшоў тут ня толькі дом, але і каханье.

Шчасьце незвычайнае

Калі Ёана і Калін бралі шлюб, яна яшчэ была цалкам здоровая, а ён бачыў. Праказа разъвіваецца на працягу 20—25 год і толькі пасыля зыніччае цела.

Нягледзячы на хваробу, яны захацелі мець дзіця. Калін так і не пабачыў дачкі, бо асылеп за месяц да яе зьяўленьня на сьвет. «Праказа забрала ў яго зрок, але ня сэрца», — кажа Ёана, якая 53 гады замужняга жыцьця штодня карміла мужа з лыжкі, бо ён ня мог есьці сам.

Ён памёр сем гадоў таму. Хоць і ня бачыў, кожную пятніцу навобмацак ішоў некалькі кілямэтраў у бліжэйшую вёску, каб забраць дачку Домніку са школы.

— Бацька быў вельмі спрытны і кемлівы. Марнаваўся тут, — цвердзіць Домніка, прытуляючыся да мамы.

Домніцы ўжо 61 год, і яна абсалютна здоровая. Ад часу, як пайшла на пэнсію, яна два тыдні ў месяц праводзіць у Тульчу, а рэшту часу ў мамы ў лепразорый.

— Я выхоўвалася ў калёніі да 13 гадоў. Гэта быў шчасльвы час, — узгадвае яна. — У 40-х і 50-х г. тут нарадзілася 10 дзяцей. Мы разам бавіліся. Святар Раманеску, які таксама быў хворы на праказу, вучыў нас, арганізаваў пачатковую школу. Ён ўгаварыў мяне далей вучыцца ў ліцэі ў горадзе, бо ў суседні мяне не хадзілі прымаць, як я з калёніі. Пасыля ўлады забаранілі мець дзяцей, бо была рызыка заражэння іх праказай, — тлумачыць Домніка.

Мы сядзім перад мазанкай яе маці, і я думаю над тым, як Ёана без далоні ўмагла выгадаваць дзіця і як цяпер упраўляеца з гародчыкам.

— Калі нарадзілася Домніка, у мяне яшчэ былі пальцы і ступакі. Дачка — то было шчасьце. Толькі калі ёй было шэсць гадоў, хвароба мяне зусім ужо скруціла. А агарод? Што ж, калі мне кепска і стаяць цяжка, тады я працую на каленях. Праца — гэта мне як лек! Калі

Бабуля Ёана з дачкой на парозе сваёй хаткі.

б я легла ў ложак, то ўжо ж бы ня ўстала, — тлумачыць яна з усъмешкай.

Няма ў ёй ані кроплі смутку, яна ня хоча спачування. Калі ёй надта кепска, дапамагаюць санітаркі зь лепразорып. А радасыць жыцьця дапамагаюць захаваць дачка і ўнук — кібернэтык, ейны гонар, які прывозіць у лепразорый на экспкурсіі амэрыканскіх лекараў, што цікавіцца тым, як выглядае паселішча.

Чорны твар дзяцей пужае

Крысташ Татуля — стараста вёскі пракажоных. Яны самі яго выбраў — нефармальна. За два дні да майго прыезду 75-гадовы стараста перанёс кровазыліцыц. И хоць ён змучаны, ён усё ж авалязкова хоча, каб я да яго прыйшла, бо кожны, хто наведвае Цікілешт, павінен у яго паказацца.

Таму я падымаюся па стромкіх прыступках да ягонага дому. Невялічкая хатка стаіць на склоне, вышый за жылыя карпусы. Адтуль добра бачныя два туэтшыя храмы: праваслаўны і баптысцкі, а таксама ўсё, што адбываецца ў цэлым лепразоры. Татуля ня можа, аднак, цешыцца краявідам. Калісьці ён яшчэ бачыў абрысы прадметаў і формаў, цяпер ужо нічога.

— Я жыў у Дабруджы. Адзін раз узі-

мку я прыйшоў у школу. Ва ўсіх дзяцей былі чырвоныя ад марозу шчокі. А ў мяне былі чорныя, — задумаваецца ён.

Праказу выявілі ў яго пазней, калі ў 16-гадовым узросціце ў яго началіся праблемы з дыханьнем. Аказалася, што менавіта інфекцыйная хвароба выклікала тое, што ягоны нос начаў дэфармавацца. «Выглядаў так, быццам правальваўся ў твар. Людзі началі казаць, што ў мяне чорная съмерць», — прыгадвае ён.

Тады ён і трапіў у лепразорый. Так, як і Калін, знайшоў тут жонку — ён пабраўся зь сястрой Ёаны Марыяй, таксама хворай на праказу. Калі бралі шлюб, яму было 18, ёй 16. Яна была для яго цэлым съветам. «У нас нарадзіліся два здаровыя сыны. Яны мяне часта тут адведваюцца», — распавядае Татуля.

— А цяпер пакаштуем майго віна, — перапыняе ён размову.

Вагаюся, што рабіць. У варшаўскім інфекцыйным шпіталі мяне перасыцерагалі, што нельга карыстацца тым самым посудам, якім карыстаюцца хворыя. Але санітарка, якая якраз зайшла да найважнейшага чалавека ў вёсцы, кажа, што могу піць не баючыся.

Маладое чырвоное віно паходзіць зь мініятурнага вінаградніку, што месціцца ля дома. «Мы ўсе дапамагаем яму

даглядаць вінаграду», — кажа санітарка.

Татуля, калі толькі можа, ходзіць на могілкі, якія знаходзяцца адразу ж за плотам лепразорып. Там пахаваная Марыя. На ейнай магіле ён паставіў трывалы помнік, там у загарадцы ёсьць месца і для яго. Ён нават выгравіраваў дату свайго нараджэння і дзьве першыя лічбы даты съмерці: два, нуль... Даміштуць дзьве апошнія суседзі зь Цікілешту.

Пасьля іх прыедуць старыя

Калісьці ў лепразоры ў дэльце Дунаю жыло больш за 200 пракажоных. Хваробу, што ў сярэднявеччы лічылася пакараньнем за грахі, прынеслі на тэрыторыю ціперацій Румыніі стараверы, якія ўцякалі сюды ад рэпрэсіяў з царскай Pacei. Прывулак яны знайшли толькі сярод балотай вялізной ракі.

Падчас першай усясьветнай вайны, аднак, усе хворыя былі забітыя. Вёска ізноў сталася месцам ізоляцыі ў 20-х гг. XX ст.

Калі адышудзь тыя, хто тут сёньня жыве, праказа зьнікне з Эўропы. У даліне тады будзе дом-інтэрнат для старых. Першыя пэнсіянэры ўжо пераехалі ў корпус, размешчаны на ўскрайку вёсکі.

**Агнешка Скетэрская, Газэта
выборча
Пераклад Вольгі Данішэвіч**

Маці гарадоў

Віталь Тарас пабываў у Кіеве ў часе мітынгаў прыхільнікаў і праціўнікаў роспуску Вярхоўнай рады.

Кіеў доўгі час заставаўся для мяне загадкавым местам. Загадкавым з тae простае прычыны, што ніяк не ўдавалася ў ім пабыць.

Недзе на пачатку 70-х гадоў мінулага стагодзьдзя самалёт, на якім я разам з маці ляшоў у Сімферопаль, тэрмінова пасадзілі ў Кіеве. Як высьветлілася, нешта здарылася з адным з матораў. Потым яго на вачах у напалоханых пасажыраў рамантавалі дужыя дзядзькі з дапамогай вялікай кувалды. Але гэта да справы ня мае дачыненія.

Плошча імя Майдана

У постсавецкую эпоху мне пашчасыціла пабываць шмат у якіх эўрапейскіх сталіцах. А Кіеў усё заставаўся недасяжнай марай. І, як гэта часта здараецца ў падобных выпадках, упершыню я патрапіў туды ў такіх акалічнасцях, зусім не спрыяльных для азнямлення з архітэктурай і гістарычнымі мясцінамі. Уся навакольная рэчаіснасць успрымалася, як праз смугу.

Але, як потым стала зразумела, нічога не забылася — успыло ў памяці вельмі хутка, да дробязяў. Найперш, адпічаталася агульная карціна гораду як свята, як карнавалу. Такое ўражаньне ўзынікае, канечніе, і ў іншых эўрапейскіх гарадах. Тым самым Парыжы, які Гэмінгўэй называў «святым, якое заўсёды з тобой». Ці Рыме. Ці Лісабоне. Але адрозненіне ў тым, што ва ўсіх гэтых сталіцах адчуваеш сябе ўсё - тki чужым. Як казаў Астап Бэндэр: «Мы чужбы на гэтым свяще жыцці».

А тут — поўнае ўнутранае адчуваньне, бышчам патрапіў у родную стыхію, у родны, знаёмы з дзяцінства горад (гэта прытым, што, як я ўжо адзначыў, ніякіх падставаў для радасці на момант

перабываньне ва ўкраінскай сталіцы ў мяне не магло быць). І гэта стыхія захапляе цябе нейкім самым неверагодным чынам.

Людзкі натоўп, у які ты трапляеш адразу на вакзале і які потым зацягвае цябе ў мэтро, паводле вызначэння ня ў стане выклікаць станоўчых эмоцый ў асобнага чалавека. Але празь некаторы час, калі ты ўпісваесьца ў агульны рытм чалавечых патокаў, пачынаеш разумець (дакладней, адчуваць), што і ў гарадзкога натоўпу ёсьць свой настрой, душа.

І гэта аўра выразна адрозніваецца ад шэра-дэпрэсіўнай аўры менскага натоўпу. Зразумела, і ў кіеўскім натоўпе хапае агрэсіўны злосці — асабліва, калі трэба ўпіхнуща ў апошні вагон. Але гэта злосць парадакальным чынам не ператвараецца ў злобнасць. Гэта нейкая азартная, вясёлая злосць. Хамства, з якім тут можна сутыкнуша значна часцей, як у Менску, амаль заўсёды вясёлае. Цябе ня праста аблаюць, але аваўязкова зь нейкай падкавыркай ці ўсъмешкай.

Дзяжурная ў рэцэпцыі ў гатэлі, да якой я звярнуўся з пытаннем, ці можна падсяліць да мяне ва ўжо аплочаны загадзя нумар жонку на адну ноч і колькі гэта будзе каштаваць у дадатак, адказала мне так: «Хочаце, я дакладна скажу, куды вам ісці?» І потым патлумачыла: «Розыніца ў аплаце — капейкі. Так што ідзіце моўчкі і нікому аб нашай размове не кажыце».

Гэта, як я не аднойчы потым мог пераканацца, даволі распаўсюджаны стыль зносінаў з кліентамі.

З адным знаёмым замежнікам, які жыве ў Кіеве ўжо некалькі гадоў, нам трэ было патрапіць на ўскраіну гораду на маршрутным таксі. Тут трэба звярнуць увагу на дзве акалічнасці. Па-першае, мой

знаёмы, як і я сам, вызначаеца прасторавым крэтынізмам. Падругое, фантастычна нізкія кошты грамадзкага транспарту, у тым ліку маршрутак у Кіеве (адрозна ад легкавых таксі), кампенсующа вялікім попытам на яго. Людзі ў маршрутцы могуць у літаральным сэнсе сядзець у вас на галаве, пад ногамі, вісцець пад столлю з усімі сваімі вандзэлкамі. І ніколі колькасць пасажыраў не падасца кіроўцу настолькі вялікай, каб не забраць па дарозе яшчэ аднаго-двух.

Але чым больш маршрутка аддалялася ад цэнтра, тым прасторней рабілася ў салёне. І вось, калі з пасажыраў нарэшце засталіся толькі мы ўдвох, кіроўца змрочна прапанаваў нам выйсці, паколькі гэта быў канцовы прыпынак. Мой знаёмы разгублена запытаўся: «А хіба гэта не... (далей быў названы патрэбны нам раён)?» У адказ нас мацерна аблаялі і паведамілі, што нам трэба было ехаць у процілеглы кірунку. Аднак, калі мы хацелі зноў заплаціць (бо давялося ж ехаць назад), кіроўца з годнасцю адмовіўся браць гроши.

Трэба адзначыць, што той, першы мой прыезд у Кіеў адбыўся праз некалькі месяцаў пасля Аранжавай рэвалюцыі. І таму, як цяпер зразумела, на многае падсвядома я глядзеў тады яшчэ і цераз прызму вядомых падзеяў на майдане Незалежнасці. Адзін з маіх тагачасных спадарожнікаў — незалежны даследчык зь Менску — нецярпіва запытаўся на выхадзе з мэтро ў першага супстрэчнага мінака: «Вы не падкажаце, дзе тут плошча Майдана?..»

Ніякага рэвалюцыйнага духу я не адчуў. Як і празьмернай палітызаванасці (у адрозненінне, скажам, ад Варшавы, дзе палітыкай часам, здаецца, наэлектрызванае паветра). Адчуў нейкую разыяволенасць месціцца, свабоду як адсутнасць напруження. Але гэта, хутчэй, звязана з тым, што Кіеў — горад нашмат бліжэйшы да поўдню, чым Менск. Не Адэса, зразумела, і ня Крым. Пальмаў і апэльсінаў на вуліцах няма. Але маладыя людзі на Храшчашкі з малпамі на руках (мінакам прапануеца сфатографавацца з імі на памяць за гроши) падабенства з краінай

СЯРГЕЙ ГРЫЦЬ

Поўдню дадаюць.

Засталося адчuvанье места, якое віруе, але нікуды не съпяшаецца, жыве, але не працуе на знос, весяліцца, але без гістэрык і надрыву. Лаецца бяз дай прычыны, але ёй бяз злосыці.

Двасццаць хвілін на Храшчачіку

Другім разам я патрапіў у Кіеў зусім нядайна — у час апошніх «майданаў» у падтрымку й супраць пануючай кааліцыі.

У першыя ж хвіліны — амаль дэжавю. Купка юнакоў зь бел-чырвона-белымі сцягамі, азіраючыя на ўсе бакі, пераходзіць вуліцу. Азірацца німа чаго. Нідзе паблізу не відаць амонаўцаў. Іх увогуле амаль нідзе ў цэнтры не было відаць.

У асноўным трапляліся людзі не з дручкамі, але зь вярбою ў руках — з выпадку вербнай нядзелі.

(Калі верыць расейскім ды беларускім тэлеканалам, у Кіеве на той момант павінная была распачацца на вуліцах ледзьве не грамадзянская вайна. Пры гэтым ОРТ звыкла хлусіла: казала, што на мітынг за апазыцыю выйшлі 10 тысяч чалавек, а «за Януковіча» — 20. Насамрэч, за Януковіча на той момант выйшлі 15, а за апазыцыю — у разы болей).

Паколькі не было ў гэтай паездцы нейкіх надзвычайнных абставінаў, дык зынікла «смуга». Праявіліся,

сталі больш выразнымі дэталі, як бы дадалося рэзкасці. А галоўнае — для мяне ўлучыўся гук. Кіеўцы загаварылі на розныя галасы.

Пераважна па-ўкраінску. Дакладней, так: калі бачыши на Храшчачіку прыстойна апранутых, культурнага выгляду людзей сярэдняга веку — яны амаль абавязкова гавораць па-ўкраінску. Калі гэта маладзёны з больш-менш тупым выразам твараў, апранутыя ў спартовыя курткі з надпісам «Россия», то можна не сумнявацца, што ёй гавораць яны па-расейску.

Давялося пачуць, як жанчына з'вярталася ў размове да сваёй таваркі па-расейску, а тая адказвала па-ўкраінску. Варыянт, які амаль немагчыма ўяўіць у Менску. Гэта наконт талерантнасці.

Кінулася ў очы і тое, што завецца сацыяльным расслаеннем. У цэнтры шмат можна сустрэць жабракоў, алькаголікаў, бедна апранутых людзей вясковага выгляду. Але шмат і добра апранутай публікі. А шыкоўных аўто больш, чым у сталіцы Беларусі. За нейкія двасццаць хвілінаў гулянья ў цэнтры ля майдану Незалежнасці мой спадарожнік налічыў ажно восем «хамэраў».

Пад зямлём (у пераходах) шмат съмеццаў й бруду — там ідзе сваё «кандэграўнднае» жыццё. На версе ў цэнтры, як і ў Менску, чыста.

На самым майдане акурат разбіралі канструкцыі сцэны, дзе

напярэдадні выступалі «бютаўцы» з «нашаўкраінцамі». Можна было чарговы раз палюбавацца славутай плошчай, яе незвычайнай архітэктурай. Успомнілася, як адзін з расейскіх журналісташаў прыстойны ў мінулым хлопец, зрабіў нядайна на заказ тэлефільм пра масонаў і розныя масонскія «штуцкі». Дык вось, Майдан, паводле гэтага фільму, — таксама дзецишча масонаў (галоўным іх сымбалем у дадзеным выпадку названы знакаміты глобус на плошчы). Іхным уплывам і тлумачыцца «аранжавая рэвалюцыя», быццам бы прыдуманая на Захадзе ворагамі праваславай цывілізацыі.

Вырываць нейкія асобныя дэталі з агульнага архітэктурнага кантексту Храшчачіку — справа

безнадзеяная. Кантекст гэты можна назваць эклектыкай. Але гэта таксама не тлумачыць шарму месца. Тут ёсьць і пампэзныя дарэвалюцыйныя будынкі, і ня менш пампэзныя савецкія гмахі.

Чаго варты адзін толькі манументальны будынак гарадзкой рады! Але ў цэлым — вось дзіва — уражаныне сучаснага эўрапейскага гораду. У парадунаныі з тымі вядомымі маскоўскімі хмарачосамі ўкраінскія шмат'ярусныя «тарты»

чамусыці не падаюцца чымосьці адыёзным. Тоес ж тычыцца ўнутранага афармлення мэтрапалітэну. У першы момант сваім багацьцем яно таксама нагадвае маскоўскі мэтрапалітэн.

Але кіеўскі цалкам пазбаўлены налёту імпэрскасці і савецкасці. Празьмернасць і мудрагелістасць дэкору, жаданыне ўразіць — так.

Але не надменная халоднасць нейкага сакральнага храму савецкай эпохі.

Пышнасць (не напышлівасць) падаецаха характернай рысай Храшчачіку. Па якім хочацца гуляць і адчуваць сібе сваім сярод сваіх. Развагі на архітэктурныя тэмы лепш пакінуць прафесіяналам. Кіеў забірае ў палон не сваім маштабамі, не архітэктурай і не раскошай. Гэта месца, дзе адчуваеца жыццё. Гэта жыццё эўрапейскага гораду зь вялікім мінулым, накіраванага ў будучыню. І ніякай грамадзянскай вайны ў бліжэйшы час тут не чакаеца.

Селядзец па-беларуску

Культавы прадукт. Піша Алеся Белы.

Кажучы пра «адраджэнне беларускай культуры», звычайна маюць наўвешце нейкія «вялікія рэчы» і «вялікія спрабы». Але ці ж ня ёсць прыкметамі нармальнай нацыі менавіта рэчы простыя, звычайнія? Драбяза, якая сваімі традыцыямі сягае ў часы нашай дзяржаўнай самастойнасці, калі наша культура не была ўніфікаваная з расейшчынай і «саўком»?

Ці існуюць нейкія асаблівія «беларускія» селядцы? З гледзінча дыетоляга ці іхтыёляга, «нашыя» селядцы нічым ня рознічаюцца ад тых, якіх ядуць жыхары Расеі, Польшчы ці Прывалтыкі. На іхныя і нашыя сталы, як і пяць ці нават сем стагодзьдзяў таму, селядцы трапляюць з Балтыкі ці Паўночнай Атлантыкі. Па «нацыянальнасці» нашы селядцы заўжды былі нямецкімі, галіндзкімі, швэдзкімі ці шатляндзкімі.

Аднак доўгі час гэтая сыцілая рыба з'яўлялася важнае месца ў нашай кулінарыі і нават у эканоміцы. Гэтая сымбалічнасць пакінула съяды і ў выяўленчым мастацтве, і ў літаратуры. Вось у

гэтым сэнсе і можна казаць пра «беларускага селядца» — ня як пра біялягічнае паніцыце, а як пра культурны феномэн.

Але ці існуе агульнаўпрызнаны стандарт «беларускага селядца»? Якая са старадаўніх страваў зь селядца «самая нашая» — селядзец зь цяляцінай, селядзец смажаны ды паніраваны, бульба, фаршираваная селядцом, катлеты з селядца, яечня зь селядцом?

Мода на селядцоў найперш апанавала палякаў, бо яны мелі выхад да мора. Але і нашыя продкі пазнаёміліся са смакам балтыскага селядца таксама досыць рана. Пэўны час фактычную манаполію на гандаль селядцамі на Балтыцы мела нямецкая Ганза, якая трymала свою факторню і ў Полацку. Дзівіна была шляхам, па якім селядцы праз Рыгу траплялі на Беларусь. А пазней таксама і па Нёмане, з Пруссіі. У XIII і XIV ст., падчас бесыперапынных войн з крыжакамі, гэты імпарт быў нестабільны. Толькі пасля перамогі над Грунвальдам, калі вайна з немцамі са-

ступіла месца міру, імпарт селядцоў набыў стабільны характар. Нездарма М. Улашчык адзначае, як у 1916 г., калі немцы перарэзалі ўсе выхады да балтыскага гандлю, селядцы ў беларускай вёсцы звяляліся. І дагэтуль селядцы трапляюць да нас галоўным чынам з былога Кёнігсбэргу-Караліяўца, Рыгі ды Лібавы-Ліепаі.

Чаму менавіта селядзец, а не якая-небудзь іншая рыба, набыў такую вялікую папулярнасць? Проста таму, што гэта самая распаўсюджаная на Балтыцы і ў Паўночным моры і досыць лёгкая ў здабываныні рыба. Легенда прыпісвае пэўнаму галяндцу Вілему Бейкельсону вынаходніцтва, калі 1350 г., способу хуткага патрапіння селядцоў, іх засолкі і пчыльнай укладкі ў бочкі праста на караблі. Адсюль і паходзіць выраз: «набіцца, як селядцы ў бочку». Такі способ рэзка зменіў выдаткі на прамысловую здабычу, засолку і транспартаваныне і зрабіў селядца рыбай танный, даступнай ледзь не беднякам.

У 1697 г., калі мінімальны штодзённы заробак наёмнага працаўніка ў Магілёве складаў 12—15 «асмакоў» (гропшай), самы танны селядзец каштаваў 2 «асмакі». То за штодзённы заробак не-кваліфікаванага гараджаніна можна было купіць 6—7 селядцоў (1,5—2 кг) — наўрад ці меней, чым сёняня. Мяццовы, вылаўлены тут жа пад Магілёвам акунь каштаваў 2,5 асмакі, 1 лещ — 24 асмакі, 1 шчупак — 20 асмакоў. У пераліку на кіляграм акунь атрымліваўся разы ў два таньнейшы, але селядзец усё ж заставаўся вельмі даступным — адзінай марской рыбай, на працягу стагодзьдзяў вядомай сярэдняму беларусу. Гэтыя самыя танныя, па 20 асмакоў за дзясятак у цэнах 1697-га, селядцы называліся «простымі». Г.зн. вылаўленыя недзе побач, ля Караліяўца, Рыгі ці Торуні. «Галяндэрскія» (галяндзкія) ці «шкоцкія» (шатляндскія) каштавалі ў 1,5 раза даражэй, 30 асмакоў, ці адзін залаты, за дзясятак. Бо іх жа і лавілі, як правіла, у Атлянтыцы, на якой-небудзь

Гісторыя ад Галіны Войцік, дачкі Зоські Верас

«На рынку Гале ў Вільні гандляркі практична ўсе былі жыдоўкі. Я яшчэ памятаю, хадзілі мы там неяк з мамай, нечага шукалі. Прадае гандлярка-жыдоўка селядцы з бочкі. Ведаецце, такія вялікія бочкі, селядцы там плаваюць у лёку. Ну, а селянін, які там побач нешта прадаваў, узяўся закусаць, бярэ хлеб, цыбулю і так у бочку гэтую макае. Даўк яна яму: «Ой, ласун, ласун!»

наша страва

Догер-банцы. Самымі дарагімі, па 40 асмакоў за дзясятак, былі ў 1697-м нейкія «казінцовым» селядцы.

Попыт на селядцоў стымуляваўся традыцыямі хрысціянскага посту. Селядзец — тыповая посная страва. У Польшчы існаваў звычай «Пахаваньне журу і селядца»: у перадвёлікодную пятніцу моладзь разъбіала гліняны гаршчок з журам, а селядцы вешалі на дрэве ў пакаранье за тое, што «шэсьць тыдняў прыгнятаў ён мяса і марыў людзей голадам». У нас, як і ў суседзіі, палікаў ды літоўцаў, селядзец быў адной з 12 абязважковых посных страваў на Күцыцю.

Селядзец быў надзвычай важным ня толькі для нашай кулінарыі, але і эканомікі. На працягу XVI—XVIII ст. гэты тавар быў ці не асноўным артыкулам

нашага імпарту ўвогуле, а ў структуры імпарту з «Прусаў» дакладна займаў першое месца.

Ужо і ў Расейскай імперыі, у 1830-я г., сярод імпартаваных у Беларусь тавараў селядцы займалі другое месца па вартасыці пасыля французскіх вінаў. Хай сабе віно — чыста артыкул раскошы, прыклад таго, як марнаваўся нацыянальны даход. А вось селядцы — сапраўды «стратэгічны імпарт». Праўда, у гэты час істотна пераважалі ўжо ня «простыя» і не «голяндэрскія» селядцы, а швэдзкія (а дакладней нарвэскія, бо Нарвэгія тады была ў вуніі са Швэцыяй), якія складалі больш за 90% ад усяго імпарту. На пачатку 1880-х гг., як съведчыла П. Сямёнаў у «Жывописнай Росії», З літоўскія губэрні — Віленская, Ковенская і Гарадзенская — г.зн. Літва і Заходняя Беларусь зь іх тагачаснымі 3,5 млн жыхароў — завозілі штогод 1400000 пудоў селядцоў на суму 1800000 рублёў, якія амаль усе спажываліся на месцы.

Атрымліваецца, што як курыца — «ня ішушка», так і звыклы і масавы селядзец — «ня рыба». Вядома, з гледзішча больш-менш заможных пластоў грамадзства. Ці не таму славуты Караль Радзівіл — «Пане Каханку» — вельмі любіў хваліцца сваім уяўным раманам, які аднойчы меў з сырэнай на Адрыйскім моры і ад якога нібыта нарадзіліся 100 тыс. селядцы, — укосна падкрэсліваючы іх танинасць і звыкласць? Аднак для прыгоннага селяніна селядзец — гэта сапраўдны ласунак. Амаль усё, што спажываў прыгонны,

ён вырошчваў сам. Сотні гадоў менавіта селядзец заставаўся ці не адзінм «крамным» таварам, традыцыйнай закускай да піва ў корчмах.

Паспрыялі ўкараненіню селядца ў нашай кулінарыі і габрэ. Славуты *фаршмак з селядца* як традыцыйная страва склаўся менавіта ў габрэйскай Літвы і Беларусі. Словам *Vorschmack*, якое памянецку і на мове ѹдыш азначае «закуска», «страва перад асноўнай ежай», ва Ўсходняй Пруссіі, адкуль у асноўным і траплялі да нас селядцы, спачатку называлі страву са смажанага селядца, якую таксама спажывалі як закуску. Гэта ўжо ў нашых габрэй *фаршмак* ператварыўся ў халодную закуску.

Своеасаблівым сымбалем беларускага *штэлла*, габрэйскага мястечка, увайшоў селядзец і ў гісторыю сусветнага мастацтва, увекавечаны Хаймам Суцінам са Смалявічай і асабліві Маркам Шагалам, сынам беднага разночыка селядцоў з Віцебску. Селядцы літаральна рассыпаныя па ягоных творах. З аднаго боку, яны служаць напамінам пра мізэрнае правінцыйнае дзяцінства, але вельмі часта ў Шагала сымбалізуюць няўмольны час, які высылізвае з рук, як селядзец.

Развітваючыся з родным Віцебскам, Шагал напісаў у дзёньніку: «Бывай, Віцебск! Заставайцесь са сваймі селядцамі, землякі!» Але да канца развітца зь мінулым ніколі не ўдаецца... Таму можна пажадаць чытачам, калі яны ў чарговы раз будуть есці звычайні селядцец, прыгадаць, што гэта таксама своеасаблівы знак нашай гісторыі.

Эканамічны трактат Яна Гаўра «Скарбец эканомікі зямлянскай» чыталі ва ўсёй Рэчы Паспалітай. Селядзяр — ілюстрацыя з выдання 1693 году.

Салата з селядцом

1 селядзец, 2 бульбіны, 1 бурак, 1 яблык, 1 цыбуліна, 0,5 шклянкі малязі.

Селядзец пачысціць, аддзяліць мякіца ад костак (вельмі салёнае селядца папярэдне вымачыць). Мякіца нашаткаўца тонкімі скрылікамі. Асобна прыгатаваць у лупінах бульбу і бурак, старкаваць іх на тары з буйнымі дзірачкамі. Яблык (лепей антонаўку) старкаваць. Рэпчатую цыбулю нарэзаць паўкольцамі. Пералічаныя прадукты падзяліць на дзве часткі і пасыплюць на пакласці ў салатніцу: на дно — селядцец, затым бульбу, яблык, бурак, цыбулю і зверху паліць маянззам (узьці палову нормы). Такім самымі парадкамі пакласці астатнюю частку прадуктаў і паліць зверху рэштай маянзэу.

Бульба, фаршыраваная селядцом

12 буйных бульбін, 2 ст. ліжкі топленага масла, 0,75 шклянкі сымтаганы, 1 селядзец, 1 цыбуліна, 1 яйка,

перац.

Бульбу зварыць да напаўгатоўнасці, абраць, зрезаць верхавінку. Выняць асяродак і разам з філе селядца і цыбуляй прапусціць праз мясарубку, дадаць перац, яйка, 1 ст. ліжку сымтаганы, перамяшачаць, узьбіць. Атрыманым фаршам начыніць бульбу, выкласці яе ў глыбокую патэльнину, змазаную маслам, заліць сымтаганай і запекчы ў духоўцы.

Запяканка з бульбы і селядца па-літоўску

7—5 бульбін, 300 г селядцоў, 1 цыбуліна, 50 г сметанковага масла, 1 яйка, 2 ст. ліжкі белых сухароў.

Адвараную ў лупінах бульбу пачысціць і нашаткаўца скрылікамі. Вымачаны селядцец пачысціць і, дастаўшы косьці, парэзачаць на шматкі. Цыбулю нашаткаўца, спасераваць на тлушчы і злучыць з селядцом. У пасудзіне пакласці пластамі бульбу і селядцец, зверху пакласці масла, паліць узьбітый яй-

кам, пасыпаць бельмі сухарамі і запякць у духоўцы ці печы 10—15 хвілін. Падаваць з квашанымі бурачкамі ці салёнымі гурккамі.

Селядцы «прадзіўлайскую»

50 грамаў філе селядца (напр., «Матыякс»), 3 вялікія цыбуліны, 4 гваздзікі, 4 гарошыны перцу, 4 гарошыны духмянага перцу, 1 ляўровы ліст, маленечкі кавалак цынамонавай кары, ½ шклянкі разынак, 1 шклянка белага сухога віна, 1/2 ліжак цукру, 1 апельсін, жменя пасечанай зелініны пятрашкі.

Рыбіны добра вымыць, высушиць і парэзачаць на кавалкі. Паўшклянкі вады з прыправамі і цукрам гатаваць пад крышкай на невялікім агні, а калі вадкасць набярэ духмянасці, працадзіць і зымяшчаць зь віном. Яшчэ раз давесці да кіпеня, усыпіць вымытую і ачышчаную ад пладаножак разынкі, даць астыць. Цыбулю парэзачаць на тонкія скрылікі і збліншаваць, апускаючы на сітцы ў

кіпень. У чистых і абдадзеных кіпнем сухіх слоіках скласці пласці селядцы і цыбулю, заліць малярнадам і паставіць на нач, прынамсі, у лядоўню. Падаваць страву, аздобленую долькамі апельсіну і пасыпаную пасечанай пятрашкай.

Яйкі, фаршыраваныя селядцом

4 яйкі, 150 г селядцоў, 1 яблык, 0,5 цыбуліны, 40 г белага хлеба, 1 ч. ліжка воцату, 1 ст. ліжка алею, 0,3 шклянкі маянзэу, перац.

Зварыць ў кіпені ачышчаныя яйкі разрэзачаць напалам, выняць жаўткі. Селядцец вымыць, аддзяліць філе, прапусціць яго праз мясарубку разам з яблыкамі, размоччаным у вадзе або малача бельмі хлебам, цыбуляй, жаўткамі, зачарніцай алеем, воцатам і перцам. Палавінкі яечных бялкоў запойніць падрыхтаваным фаршам такім чынам, каб надаць кожнай форму цэлага яйка. Фаршыраваныя яйкі паліць маянзэм.

У Беларусі 10 тысяч даляровых мільянераў

У Беларусі ня менш за 7-10 тысяч даларавых мільянераў, заяўшы старшыня праўлення «Пріорбанку» Сяргей Касцючэнка. Грамадству вядомыя адзінкі: тэнісіст Максім Мірны, хакеіст Руслан Салей. Ніводзін дзяржаўны чыноўнік ці бізнесмен не сваім багацці пакуль не прызнаўся. «Пріорбанку» хоча прыцягнуць сродкі беларускіх мільянераў на раахункі. Пакуль у «Пріорбанку» толькі два раахункі, на якіх больш за мільён даларава.

МБ

Піва перавядуць у разрад цывілізаванага

Сёлета ў летніх кавярнях і ятках у цэнтры гораду піва прадавацца ня будзе. Зынкне гэты напой і з латкоў вынаснога гандлю. Гэта прапанова старшыні Менгарвыканкаму Міхаіла Паўлава. «Вулічны гандаль у сталіцы перавялі ў разрад цывілізаванага, тое самае

трэба зрабіць і зь півам, — загадаў Паўлаў. — Сёлета мы не павінны даваць дазволу на продаж гэтага напою ў палатках і на латках. Гарбату, каву, сокі, мінеральную ваду — калі ласка, рэалізоўвайце».

**Паводле «Мінск-
навіны»**

Экстранныя службы — па новых нумарах: 101, 102 і 103

У ноч з 30 на 31 сакавіка тэлефонныя нумары экстранных служб «01», «02», «03» і «04» зъмяніліся на «101», «102», «103» і «104». Таксама зъмяніліся і ўсе двух- і трохзначныя тэлефонныя нумары, якія пачынаюцца з нуля: замест «0» трэба ціпер набіраць «1». Да прыкладу, замест «009» трэба набіраць «109».

МБ

Журавіны дабылі да Вялікадня

Такое здараенча ня часта. Прыйшла вясна, і палешукі

падаліся на балота ў журавіны. Як правіла, гэтыя ягады зъбраюць восеньню. А сёлета зіма стаяла коратка. Многа ў каго ў садах пад сынегам захаваліся нават ягады-паданкі. Дзяржаўны дазвол на збор журавін дзеяны да 12 красавіка. З восені журавіны цвярдзеішыя, але вымаражаныя — не такія кіслыя.

МВ

Патрыманы аўтамабіль пад выглядам новага

Грамадзкае аб'яднанне «Абарона спажыўца» зафіксавала выпадак продажу адным з буйных дылераў патрыманага аўтамабіля пад выглядам новага. Пра гэта паведаміла старшыня ГА «Абарона спажыўца» Ірына Канапліцкая 3 красавіка. Паводле яе інфармацыі, згодна з расшэйннем суду ТАА «Аўтапрамсэрвіс», афіцыйны дылер «Рэно» ў Беларусі, заплаціць штраф 230 млн рублёў у даход дзяржавы.

АГ

Упала з шостага паверху і не разబілася

«Дзесям Бог съцеліць», — тлумачаць гэты пад дактары. 5-гадовая Аніта выпала з акна на 6-м паверсе інтэрната на вуліцы Грышына ў Магілёве. Яна разарвала адно лёгкае, але

ВД

гэта лекары абязцаюць вылечыць.

Паводле «Звязды»

Навукоўцы навучыліся зъмяніць группу крыві

Навукоўцы вынайшли спэцыяльны тып фэрмэнтаў, з дапамогай якіх можна стварыць універсальную кропу. Яна прыдатная да пералівання пацыентам любой групы крыві. Да съследчай групе ўжо з посыехам правіла клінічныя тэсты на пацыентах.

Вольга Данішэвіч

Палякі прадалі беларускі мэтээрарт

На польскім інтэрнэт-аўкцыёне «Allegro» прадалі Брагінскі мэтээрарт. Паводле інфармацыі прадаўца, мэтээрарт быў знойдзены ў Беларусі ў Брагінскім раёне ў 1968 г. Важыць ён каля 35 грамаў. Памеры — 57x37x4 мм.

ВД

Школьнік выратаваў траіх дзяцей

Аляксей Кандраценка вынес малых з хаты, якая загарэлася праз гульню з запалкамі старэйшага трохгадовага хлопчыка.

31 сакавіка гаспадыня хаты ў вёсцы Хальч адышла з дому на кароткі час па справах. Дзясям трапіліся пад руку запалкі — пажар пачаўся з кухні.

Дзевяцікляснік А. Кандраценка заўважыў пажар і кінуўся ў дом, а суседка дапамагла яму выбіць дзіверы. Хлопец знайшоў малых у самым дальнім пакоі і вынес іх на вуліцу.

Сам хлопец — сірата, жыве ў роднай цёткі. Вучыцца добра, на сямёркі, ня мае шкодных звычак і займаецца боксам.

Радыё Рацыя

Грузія ўрачыста
перазахавала парэшткі
першага прэзыдэнта Звіяды
Гамсахурдзі ў Пантэноне
грамадzkіх дзеячоў і
пісьменнікаў.

**ПАДВОДНЫЯ
ПРЫГОДЫ
(заканчэнне)**

Сябры забралі
пірацкі скарб
на падводную
лодку

Сябры! А вам не здаецца,
што мы на кагосьці забыліся?

Гэй ты, асьміног!
Адпусьці нашага сябра!

Кар'як Танакаланд ©

20 КРАСАВІКА 19.00
МАЛАЯ ЗАЛЯ К/З МЕНСК

**22 КРАСАВІКА
14.00 - 22.00** клюб СТЭП

**ДУДАРСКІ
ФЭСТЫВАЛЬ дуды
ФЭСТ**

БЕЛАРУСКІЯ, ПОЛЬСКІЯ, ЛІТОЎСКІЯ, ЛАТЫСКІЯ,
ШАТЛАНДЗКІЯ, ГАЛІСІЙСКІЯ і НАМЕЦКІЯ дуды

"Стары Ольса", "Кепіх копа", "Тэстамэнт", "Капэля Алеся Лася",
"Літвінтроль", "Кудзьмень", "Ліцьвінскі хмелі" (беларусь),
"Дудзяжы Велькапольскі" (Польшча), "Mosaik" (Польшча),
"Выдрага" (Літва) і шмат інш.

т. 649-08-88, 766-24-26

радыё свабода

Тел.: (017) 296-39-36
3МС 391-22-22
сайт: www.svaboda.org
п/я: 111, Менск, 220015, Беларусь
шахтная, 1, Чайна ГІОСБ Б2

ад 20 жнівня	чынь = частоты, хважні
08:00-08:00	7115 41 м 9635 31 м
18:00-20:00	9725 31 м 15215 19 м
20:00-22:00	7115 41 м 15215 19 м
22:00-24:00	7115 41 м 9750 31 м
612кГц/490м сярэднія хвалі	

www.svaboda.org

ГОД ПАЭЗII

МІКОЛА ЯЎМЕНЕНКА

П'яніца прасьліца
Дурань жа — ніколі.
Люмпен не баіцца
Яшчэ горшай долі.

ІГАР ВЯСЯЛУШКА

БАЦЬКАВА КАЛЫХАНКА

Сыпі, сыночак, люлі-люлі,
Пакуль дома ў матулі.
Сыпі, маленькі, ляж на бок.
Аддамо цябе ў садок.

Выхавацельніца там
Малых ставіць па кутам.
Не пакорміць цябе з лъялкі,
А прымусіць гартаць кніжкі
Без малюнкаў і без здымкаў.

КАНЦЭРТ

Акустычны канцэрт

7 красавіка па адрасе вул. Варвашэні, 8 з 14-й да 17-й — акустычныя выступы Касі Ка-моцкай, Зымітра Бартосіка, Юр'я Несцярэнкі, Андрэя Хадановіча (з прэзентацыяй іх апошніх дыскаў і кніг) разам з падвядзенынем вынікаў конкурсу працаў навучэнцаў «Беларусь у эўрапейскім канцэсьце».

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

Фантан

Фантан (Fountain)

ЗША, 2006, каліяровы, 96 хв.

Рэжысэр: Дарэн Аранофскі

Ролі выканваюць: Г'ю Джэкман, Рэйчал Ўэйз, Марчэла Бэзіна, Аляксандар Бісьпінг, Кліф Кертыс, Шон Гулет

Жанр: Фантастыка-мэдытацыя

Адзнака: 6 (з 10)

Навуковец Томі спрабуе знайсьці лекі, каб выратаваць хворую на рак жонку. Жанчына тымчасам складае кнігу пра канкістадора, які шукае Дрэва жыцця, а ў далёкім прышлым касманаўт-будыст вандруе да вытокаў існага.

Эксперыментатар Дарэн Аранофскі пасля шалёнага трывальнення «Пі» і з захапленнем успрынятага моладзьдзю «Рэквіему аб мары» зрабіў халаднаватаю фантастыку-мэдытацыю. Гэта фантастыка даволі нестандартная.

Карціна дэманструеца ў менскім Доме кіно.

Андрэй Расінскі

Дзеци забяруць машынку,
Адламаюць ёй калёсы —
Вось пачатак твойго лёсусу,
Месца зьдзекам і пакуце.
Божы дзень стаяць у куце!

І так, сынку, ўсё жыцьцё,
(Ажно ў грудзях калаццё) —
Школа, войска, інстыту...
Напакутуешся тут.

А наразе сыпі, сынок,
Хутка аддамо ў садок.

У Палацы мастацтва адчынілася выстава суполкі «Пагоня». Старонка 19.

Перазагрузка Беларусі

Беларусы робяць посьпех за посьпехам у стварэнны нацы. Пра новую культурную сътуацію піша Сяргей Богдан. Старонка 3.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ПАДАРОЖЖЫ

Зыміцер Касцяпяровіч запрашае ў сабройскую падарожжу 8 красавіка: Ішкальдзь—Вольна—Сталовічы—Косава—Ружаны—Сынковічы—Слонім—Жыровічы. 15.04—17.04: Уроцлаў—Свіндзіца—Явар—Ксёнж. 29.04—30.04: Вільня—Меднік—Трокі. Т.: 622-57-20, 509-12-16, 110-19-28, 573-88-17, 017-292-54-58

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву»,
проста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас.
Адначасова Рэдакцыя звязвятаеца з просьбай
ахвяраваць на выдачыне. Дэталі — старонка 17.

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМИ

3 Наваградзкага павету. Па нашых валасьцёх рассылаецца шмат чарнасоценных газет: «Россія», «Минское слово» і другія. Усе гэтыя газеты хочуць навярнуць мужыкоў да старых парадкаў. Дэвіація наши мужыкі, за якую гэта ласку ім усюды без грашай газеты пруць: то поп у царкве газеты раздае, то пісар ў воласьці ў руку совае. Мужыкі бяруць газеты і носяць іх у краму да Соркі, а яна за кожныя дзве газэціны дае аркуш паперы на папяросы, і мае карысць, бо гэтыя такія вялікія, што адною можна паабварочаць паўпуды селядцоў.

Сяльбус Брус. «Наша Ніва». №14. 1907

ЗА БЕЛАРУСЬ!

Савасьцянава рашэннне

Вінцука Вячорку прызналі вінаватым, але не ўкаралі.

Судзьдзя Людміла Савасьцян прыняла да ўвагі паказаныні съведкаў — байцоў спечназу міліцыі і прызнала Вінцука Вячорку вінаватым у дробным хуліганстве (нецензурная ляйнка). Аднак, паколькі, з яйнага гледзішча, парушэнне малазначае, яна не прызначыла нікага пакараньня.

Той самы вынік меў суд над Сіўчыкам.

Палітыкі былі затрыманы ў адзін дзень у розных месцах гораду ў часе падрыхтоўкі да сівяткавання Дня Волі. Прычым В.Вячорку затрымалі ля дэзвярэй уласней кватэрэ, калі ён вёў дачку са школы.

Палітыкам застасацца суцяшацца тым, што яны на рахунку судзьдзі Савасьцян ня першы. Ей ужо заборонены ўезд у Эўрасаю — папярэднія прысуды былі не настолькі Саламанавы.

Мікола Бугай

Наша Ніва

незалежная газета

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А.Лукевіч,

У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская

шэф-рэдактар Андрэй Дынько

фотарэдактар Арыём Лява

галоўныя рэдактары Андрэй Скурко

мастакі рэдактары Сяргей Харэўскі

заснавальнік Міцкавіч фонду выдання газеты «Наша Ніва»

выдавец Прыватае предпрыемства «Суродзіні»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЙ:

220050, Менск, а/c 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@nn.by

On-line: www.nn.by

© НАША НІВА. Спасылка на «Нашу Ніву» забяспечвае 12 палос фарматам

A2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Віддзялення «Беларусь Дон друк», Менск, пр.

Ф.Скарыны, 79. Рэдакцыя не нікес адказнасці за звесткі раклімых абвестак.

Кошт свабодны. Пасведчанне абрагістравы падпісаны на выданні №581

ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інформацыі Рэспублікі Беларусь.

Юрдычны адрес: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р

3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанка», Менск, код 764.

Наклад 2241. Газета выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00 04.04.2007.

Замова № 1893.

Рэдакцыйны адрес: Калектарная, 20а-112.